

τελευτῶν ὁ Πρόμος Τέρτιον ἐνεστήσατο κληρονόμον· Στίχῳ δέ, τῷ ἐπικοινῷ οἰκέτῃ αὐτοῦ καὶ Σεκούνδου, ληγάτον κατέλιπεν ὁ Πρόμος οὐντος λιθοτάτε. τοῦτο τὸ ληγάτον καταλειφθὲν τῷ Στίχῳ ἐπὶ τῶν χωρῶν; πότερον μόνον τοῦ Σεκούνδου γίνεται κέρδος, η Σεκούνδος μὲν λιμβάνει τὸ πᾶν, Τέρτιος δέ, ὁ Πρόμου κληρονόμος, κακεῖ κατ’ αὐτὸν τὴν πρὸ σύνοι, σπατῶν αὐτὸν τὸ ληγάτον τὸ γῆμαν; καὶ φροντὶ Ιουλιανός, ὅτι καὶ Σέξτος Πομπονίος¹⁾ αἴρεσθαι Σεκούνδον λέγοντα, μὴ κοινοποιεσθαι μεταξὺ Σεκούνδου καὶ Τέρτιον τὸ ληγάτον, καὶ ταύτην ἀποδέχεται Ιουλιανὸς τὴν ἀπόδοσιν· οὐδὲ γὰρ διὰ τὴν κοινωνίαν τούτο προσγέγονεν Σεκούνδῳ τὸ ληγάτον· πῶς γὰρ τῇ ἡδη λειψανήν τῇ τελευτῇ τοῦ Πρόμου; ἀλλὰ διὰ τὸ πρὸσ αὐτὸν μέρος, τούτων, ἐπειδὴ μέρους ἐδεστοζεῖν. οὐ καὶ δὲ εἰς οὐντὸν ὑγεσθαι ἔκεινο τὸ κέρδος, ὅπερ τις ἔσχεν οὐ διὰ τὴν κοινωνίαν, ἀλλὰ διὰ τὸ δεσποτῶντον υπὸ αὐτὸν μέρος²⁾ τὸ γὰρ μέρος τοῦ ληγάτον οὐκ ἐδύνατο προσποιεῖσθαι τῷ Τέρτιῳ, διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, τὸν μέτο κληρονομίας κτηθέντα οἰκέτην μὴ δύνασθαι ἡμῶν προσπορίζειν τὸ ἐπὶ τῆς κληρονομίας κτηθέν. τοῦτο δὲ τὸ μέρος τὸ μὴ κτηθὲν ὑπὸ τοῦ Τέρτιον ἔτερος κανὼν ἐπὶ Σεκούνδον παραπέμπει, ὁ λέγων· τὸ μὴ δυνάθεν ὑφ' ἐνὸς κτηθῆναι τῶν κοινωνῶν τῷ ἔτερῳ δίδοται εὑρισκομένῳ δεκτικῷ τοῦ προσποδισμοῦ, ὥστε οὐν οὐ διὰ τὴν κοινωνίαν, ἀλλὰ διὰ τὸ μέρος ἔχειν ἐπὶ τῷ οἰκέτῃ, τὸ ὄλον ἐπέκπιστο κέρδος ὁ Σεκούνδος καὶ εἰκότως οὐκ ἔναγεται ἐπὶ αὐτῷ τῇ πρὸ σύνοι.

Κυριλλου. Εἰ τῷ κοινῷ³⁾ ἐμοῦ καὶ σοῦ οἰκέτῃ δίγα ἔκενθεσίς ληγατεύσεις, ἐμοὶ μόνῳ προσπορίζει καὶ οὐδὲ ἔναγομαι παρὰ τοῦ κληρονόμου σου πρὸ σύνοι.

Ἐναντιοφανοῦς. Κανὼν ἐντὸν ὁ λέγων, τὸν ἀπὸ κληρονομίας κτηθέντα δούλον ἡμῖν μὴ δύνασθαι τὸ προσπορίζειν ἡμῖν ἐπὶ τῆς αὐτῆς κληρονομίας. Καὶ ἔτερος κανὼν λέγει· τὸ μὴ δυνάμενον ὑφ' ἐνὸς κτηθῆναι τῶν κοινωνῶν τῷ ἔτερῳ δίδοται εὑρισκομένῳ δεκτικῷ τοῦ προσποδισμοῦ.

Ἀνέται⁴⁾ ἡ κοινωνία φθειρομένων τῶν προσώπων ἢ τοῦ πρόμαχος ἢ τῆς γνώμης ἢ τῆς ἀγωγῆς. προσώπων μὲν ἐπὶ τῆς μεγάλης ἢ μέσης καταστάσεως ἐναλλαγῆς καὶ θανάτου. φθειρεται μὲ τὸ πρᾶγμα, διαν ἢ παντελῶς οὐχ ὑπεστιν⁵⁾ ἢ τὴν κατάστασιν ἐνήλαξεν ἀνερωθέν ἢ δημιευθέν⁶⁾. γνώμη λένεται, διε τὸ παγροφεύσωσιν.

Ἐξθ'. "Η ἴδιαζόντως ἔκαστος ἔαντῷ ἄρξηται πραγματεύσθαι.

λένεται⁷⁾ Η κοινωνία λένεται ἀπὸ προσώπων, πραγμάτων, γνώμης, ἀγωγῆς. διὸ εἴτε τῶν κοινωνῶν τις, εἴτε τὰ πραγμάτα, εἴτε ἡ ἐπὶ τῆς κοινωνίας βούλησι, εἴτε ἡ ἐπὶ αὐτῆς ἀγωγὴ ἀποκεῖται, διαλύεται ἡ κοινωνία. καὶ ἀπόλλυται ἡ καὶ κοινωνία⁸⁾ μεγάλη κατεπις δεμιουντίσιν ἡ τελευτὴ⁹⁾ ταὶ δὲ πράγματα, εἰ τελείως διαφθαρῷ καὶ μηδὲν ἐξ αὐτῶν υπολιπτάντα¹⁰⁾ α), ἢ τὴν οἰκίαν καταστασιν¹¹⁾ ἢ καθιερωθένται καὶ σικκον, γενόμενον ἢ εἰς φίονον περιεκθόν, εἰ γὰρ τελευτῶν τις ἐνεστήσατο κληρονόμον Πρόμον καὶ Σεκούνδον, προσέπταις δὲ ἐν τῇ διαδίκη, τῷδε αὐτὸν τὴν οἰκίαν ἀκήλησιαν γενέσθαι, ὑπὸ αὔρεων, οἷον οἱ νάρις ἢ Λίας αδρένερι¹²⁾. εἴτα¹³⁾ τῆς αἰφέσεως ἡρτημένης τα μὲν ἀλλὰ διελόντο, ἐπὶ δὲ τῇ οἰκίᾳ συνεγείσαντο κοινωνίαν. συνέρθη δὲ, μετὰ χρόνου τινὰ ἐξελθεῖν τὴν αὔρεων, καὶ γέγονεν ἀνάγκη καθιερωθῆναι τὴν οἰκίαν κατὰ τὸ προστατέον τοῦ τεστατωρῶς¹⁴⁾ ἢ καὶ πολλακις διά τινος αἵττας συνέβη ταῦτη φυσικῶται τὴν οἰκίαν, καὶ οὐκ ἐδύνατο κοινωνίαν ἔχειν ἐπὶ πρύγματι ιερατικῷ ἡδη ἡ φιλακλῶ γνομενω. γνώμη δὲ διαλύεται ἡ κοινωνία, οἷον τῇ ἀπαγορεύεσι. εἰς γνώμην δὲ ἦτοι ἀπαγορεύεσις κατασκευὴν ἐνάγεται καὶ τοτο. Πρόμος καὶ Σεκούνδος πραγματεύοντες κοινῇ ποτά τὴν αὐτὴν πόλιν, εἴτα μετὰ χρόνου οὐδὲν εἰπόντες ἐχωρισθησαν ἀλλήλων, καὶ δὲ μὲν διῆγε κατὰ τὴνδε τὴν ἐπαρχίαν ἐμπορευόμενος καὶ ἔαντῷ πρόστιτον τὸ ὄλον, δὲ καθ' ἔτεσσαν, οὐδεμίαν εἴνοιαν ἔχων ἐπὶ κοινωνίᾳ. ἀκαμφιδόλως τοτε τῷ τρόπῳ ἡ κοινωνία διαλύεται. ἀγωγῆς δὲ ἀπωλεῖται διαλύεται ἡ κοινωνία, δηπότε νοβατευθῆ

Primus vita decedens Tertium heredem instituit: Sticho autem, servo ipsi cum Secundo communi, legatum sine libertate reliquit. Hoc legatum Sticho relictum cui cedit¹⁵⁾ num lucro Secundi solius cedit, an Secundus totum quidem accipit, Tertius autem, Primi heres, pro socio cum eo agit, ut dimidium legati partem ab eo consequatur? Et ait Julianus, etiam Sextum Pomponium referre Sabinum respondentem, legatum inter Secundum et Tertium non communicari, idque responsum Julianus probat. Nec enim propter societatem Secundo hoc legatum obvenit: quomodo enim propter societatem morte Primi iam solutam obvenire potuit? sed ob suam partem ei obvenit, hoc est, quia servi pro parte dominus erat. Nec oportet id lucrum communicari, quod quis non propter societatem, sed propter suam partem acquisivit. Pars enim legati Tertio acquiri non poterat propter regulam, quae dicit, servum ex hereditate quae situm acquirere nobis non posse, quod ex hereditate acquisitum est. Hanc partem a Tertio non acquisitam alia quoque regula ad Secundum transfert, quae dicit, quod ab uno sociorum acquiri non possit, alteri praestari, si capax acquirendi reperiatur. Itaque non propter societatem, sed quia partem in servō habebat, lucrum totum Secundus acquisivit, et merito eius nomine actions pro socio non convenit.

Cyrilli. Si servo mihi tecum communi sine libertate legatum reliqueris, mihi soli acquirit, nec ab herede tuo pro socio actione convenior.

Enantiophanis. Regula est, quae dicit, servum ex hereditate nobis acquisitum ex eadem hereditate acquirere nobis nihil posse. Et alia regula dicit, quod ab uno sociorum acquiri non possit, id alteri praestari, si capax acquirendi reperiatur.

Solvitur²⁰⁾ societas intercuntibus personis²¹⁾, L. 63 §. 10. D. XVII. 2. vel re, vel voluntate, vel actione. Personae quidem intercunt maxima²²⁾ et media²³⁾ capitis diminutione et morte Res interit, eum aut plane non supersit²⁴⁾, aut conditionem mutaverit consecrata vel publicata²⁵⁾. Voluntate solvitur, quam renuntiaverint²⁶⁾.

LXXII. Vel cum separatim quisque sibi negotiari coepit. L. 64. D. sed.

20) solvitur] Societas solvitur personis, rebus, voluntate, actione. Quapropter sive quis ex sociis, sive res, sive voluntas societatis coeundae, sive pro socio actio interierint, societas dissolvitur. Et solvitur quidem societas magna capitis diminutione vel morte; res vero intercunt, si prorsus perditae sint et nihil ex iis supersit, vel si res conditionem suam mutaverit vel consecrata et sacra facta vel in publicum redacta. Nam si quis vita decedens Primum et Secundum heredem instituerit, et in testamento iussiterit, domum certam suam ecclesiam fieri, si navis ex Asia advenerit: deinde conditione pendente reliquias res inter se parti sint, propter domum autem societatem contraxerint, et post tempus quoddam conditio extiterit, et domum secundum iussum testatoris consecrari necesse sit. Vel propter causam quandam hanc domum publicari contigit, et societatem in re iam consecrata vel fisci facta habere non poterant. Voluntate dissolvitur societas, veluti renunciatione. Ad voluntatem vero vel renunciationem hoc quoque defertur. Primus et Secundus communiter in eadem civitate negotiantes, tempore quadam praeterlapsi nihil ea de re invicem locuti, se separarunt, et alter quidem in hac provincia degebat, negotians sibique omniagerens, alter in illa provincia, sine ulla societatis continuandae voluntate. Haud dubie hoc modo societas dissolvitur.

t) Cod. Coisl. Σέξτος καὶ Πομπονίος. u) Cod. Coisl. μέρους. v) Cod. Coisl. κοινωνῆ. w) Praecedit in Cod. Coisl. θερ. ζ. x) Ita Cod. Coisl. Fabr. οὐχ ὑπεστιν ἢ πάντως. y) In Cod. Coisl. sequentibus praecedit. §δ'. Καλλιστράτον. Sed non putavi verba γνώμη κ. τ. λ. cum sequenti capite ἢ ιδιαζόντως κ. τ. λ. coniungenda, quum et in Cod. MSS. Pandectarum Florentino verba: *Voluntate distrahitur societas, renuntiatione ad L. 63. D. XVII. 2. pertineant.* z) Putarem legendum τὰ μὲν προσώπα. a) Cod. Coisl. οὐ πολιτεύεται. b) Inserendum videtur ἐνήλαξεν. c) Cod. Coisl. αὐτορράτα. d) Cod. Coisl. εἰτε.

ἥτοι ἐναλλαγῇ δὲ ἐπερωτήσεως ἡ δικαιοτηρίου. ἐάν γάρ ἐπερωτηθομένοις αἱλῆσοις τὰ αὐτὰ τῆς κοινωνίας, οὐν ἔτοι πρὸ σύκοιο
ἐνοβατεῖθη γάρ; κοινωνία γάρ ποία, ἐξ ἣς οὐ τίκτεται κοινωνία; οὐδὲ μή, ἐάν κατήσω κατὰ σοῦ τὴν πρὸ σύκοιο ψυχῆς
διαιλύοντος τὴν κοινωνίαν, εἰς καταδίκην δὲ πέσῃ τὸ πρόγευμα
καὶ μετέληθη εἰς τὸ οινδικάτον, ἡ κοινωνία δύναται συνεστανεῖ.
ώπερο γάρ ἐπερωτήσης ροβατεῖν τὴν πρὸ σύκοιο, οὐτά καὶ
καταδίκη εἰς αὐτῆς συμβάσα ταύτην ἀμείβειν. φησιν γάρ δὲ
Προκόλης, αὐτὸν τούτῳ τῷ κινέν ματα τοῦ κοινωνοῦ ψυχῆς
διαιλύοντος, τὴν κοινωνίαν ἀπαγορεύειν δοκεῖ^{c)} διαιλύειθαι.
τούτῳ δὲ κινέν τῷ λόγῳ, εἴτε τοντόσοντι βορόσοντι εἴτε ἐφ'
ἐνὶ πρόγματι ἡ κοινωνία συνεστη. εἰ δὲ δὲ εἰς τῶν κοινωνῶν
ὑπέστη διαιλύσιαν τῆς οἰκείας περιουσίας, καὶ οὕτω διαιλύεσθαι
τὴν κοινωνίαν τῷ Λαβεώνι δοκεῖ.

Κυριλλον. Λύεται κοινωνία θυμάτω, ἀπολείᾳ, ἐναλλαγῇ,
πρόγματι, ἀπαγορεύειν ωτε χωρὶς αἱλῆσοις ἀρρενοῖς προμα-
τενεσθαι, ροβατεῖν, τῇ προσαταξεῖ τῆς πρὸ σύκοιο, τῷ δια-
πραθῆναι τὴν οὐσίαν τοῦ ἑτέρου.

τῶν προσώπων] Ἐκ τοῦ κέ. τιτ. τοῦ γ'. τῶν ὑστε-
τούτων. λύεται ἡ κοινωνία πρὸς τούτοις τῇ τοῦ κοινωνοῦ
τελευτῇ. ὁ γάρ κοινωνία^{f)} συντοῦν ἐγνωμένον πρόσωπον
ἔπιλέγεται· οὐ πάντως δὲ ὁ τοῦ ἑμοῦ κοινωνοῦ κληρονόμος
ἔπιται ποὺς κοινωνίαν ἐπιτίθεσι.

μεγάλης] [†] Μεγίστη ἔστιν ἐναλλαγὴ καταστάσεως, ότε
καὶ τὴν πολιτείαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἀπολλένειν· οὔτις παρα-
δίδονται θῆριοι, ἡ πυρὶ, δὲν τὸ τραχύ τῆς καὶ αὐτῶν ἐξε-
ζητίσης ἀποφασεως. μέση δὲ ἐστιν, οταν ἡ μὲν πολιτεία
ἀπολλέναι, ἡ δὲ ἐλευθερία μὲν ἀκέραμος. οταν τις εἰς γῆραν
περιοισθῇ, ἐλεύθερος γάρ ὁν ἐπιπλέει τῆς πολιτείας. [Sch.
e. II. 36.]

Στέφανον^{g)}. Σημείωσει ἐνταῦθα, ὅτι ἡ μικρὰ κάπιτις
δεμιουρτῶν οὐκάντιαν τὴν κοινωνίαν.

μέσης] Τυχόν, οταν ὑπέστη τελείαν δήμευσιν. ἡ μερικὴ
γάρ δημευσις οὐκάντιαν τὴν κοινωνίαν. ὄποτε γάρ εἰς τὴν περιου-
σίαν τοῦ δημευθέντος ἐτερος ὑπεισέρχεται, τυχόν ὁ φίσος;
μιμησις ἐτεισάγεται τελευτῆς. καλῶς δὲ παρεχομένει τῆς
μεσης κάπιτις δεμιουρτῶν δήμευσιν τὴν τελείαν καὶ ὁ Θεο-
φίλος γάρ δημευσις γενομένης, ἐν τῶν κοινωνῶν διδάσκει
λύεσθαι τὴν κοινωνίαν. εἰ γάρ μονον ἀπικαθῆ δὲ κοινωνός, μὴ
μέρτοι γε καὶ δημευθῆ τυχόν τὴν μεσην παθῶν κάπιτις δεμι-
ουρτῶν καὶ μὴ τὴν μεγάλην, (θεμάτιον δέ, παῖδας ἔχειν
αὐτὸν καὶ διὰ τοῦτο μὴ δημευθῆναι) κατὰ τὴν Ιουνιανοῦ
γενεῶν οὐκ λύεται ἡ κοινωνία διαταξιν, διότι, εἰ καὶ τὴν πολι-
τείαν ἀπόλλει ὁ περιοιδέμενος, οὐας τῶν νόμων τῶν πολιτικῶν
ἀλλοτριούται, οὐκ μονον Ρωμαῖοι πέχονται, ὡς περεγνόν
γενόμενος, ἡ τοῦ ἔχειν τοὺς παῖδας υπεξονίσους, τοῦ διαιτήθε-
θεούτων τον λαμπάσιν ληγάτων, τῆς ἐμφυτεύσεως, τοῦ ροβα-
τίον ποιεῖν καὶ παραπλησίον. ἐν οἷς ἔστιν πάντως καὶ ἡ
κοινωνία. τῶν δὲ ἔνικῶν οὐκ ἐπιπλέει, οίον τοῦ πωλεῖν, τοῦ
μιαθῶν καὶ μισθονόθαν, τοῦ διαινέσθαι καὶ διαινέσθαι καὶ
τῶν παραπλησίων, ἐν οἷς ἔστιν πάντως καὶ ἡ κοινωνία. καὶ
γάρ πάντες κοντροβερούσι^{h)} ποιοῦνται καὶ οὐ μονον Ρωμαῖοι,
καλῶς οὐν τεθέναιμεν τὴν μεσην κάπιτις δεμιουρτῶν περὶ
τῆς δημευσις γενομένης ἐξ ἀπάντων καὶ ἀπικαθῆ, οὐ μή
τολμαντιον. ἀπικαθῆ γάρ της πολλάκις καὶ διὰ τὸ ἔχειν παῖδας
οὐκ φισκοῦται, εἰ μή ἐπὶ μονῆς τῆς καθοσιώσεως, καθὼς καὶ
Ιουνιανοῦ διεξισιν γενούται. εἰ θέλεις μαθέναι, τόντον νόμων
ἐπιπλέει ὁ περιοιδέμενος καὶ τίνων οὐκ ἐπιπλέει, γίγνεται
ιδ. κεφ. τοῦ γρ. τιτ. τοῦ ξ. βιβ.

οὐκέ τε στιν] Καλῶς πρόσκειται τὸ παντελῶς. εἰ γάρ
ἐμειώθη ἐν μέρει, οὐ λέγεται φθαρῆσαι.

δημευθέντοις] Τοῦ Ανωτέρου. Τὴν δημευσιν εἰς διόκη-
σον γοει.

ὅτε ἀπαγορεύειν στιν] Νέστε καὶ ἡ τοῦ βιβλίον πομπὴ^{j)}
λύεται τὴν κοινωνίαν. δῆλον γάρ ἔστιν ὃ τὸ βιβλίον πέμψας ὡς
ἀπαγορεύει τὴν κοινωνίαν.

† Εἰ δέ δὲ εἰς ἀπαγορεύστε, τὸν ἀπαγορεύσαντά φησιν
ἐνάγεσθαι τὴν πρὸ σοτέρω, αὐτὸν δὲ μηδεμίναν ἔχειν καὶ αὐτῶν
ἄγοντα, τούτῳ δὲ τότε φιλάπτεται, εἰ ψηφιαδίλον γέγονε^{k)}
ἡ ἀπαγορεύσις. [Sch. e. II. 36.]

Actionis autem interitu societas dissolvitur, quando nova-
ta, id est, stipulatione vel iudicio mutata actio sit.
Nam si ea, quae ex societate praestanda sunt, invicem
a nobis stipulemur, pro socio actio non est: novata
enim est. Nam quaenam est societas, ex qua pro socio
actio non nascitur? Nec vero, si tecum pro socio ego
animo dissolvendae societatis, res autem in condemnationem
deducta sit et in iudicatum transierit, societas
consistere potest. Nam sicuti stipulatio pro socio actioni
nem novat, sic etiam condemnationem ob eam secuta eam
immutat. Ait enim Proculus, eo ipso, quod adversus
socium animo dissolvendae societatis ago, societatem
renuntiatione dissolvi videri. Quod obtinet, sive omnium
bonorum, sive unius rei societas contracta sit. Si unus
sociorum venditionem bonorum passus sit, ita quoque
societas dissolvi Labeoni videtur.

Cyrilli. Solvitur societas morte, interitu, capitinis
deminutione, re, renuntiatione, cum separatis negotiari
sibi cooperint, novatione, lite de actione pro socio con-
testata, venditione bonorum unius socii.

24) personis] Ex tit. 25. lib. 3. Institutionum.
Solvitur praeterea societas morte socii. Nam qui societatem
coit, notam sibi personam eligit. Nec utique
heres socii mei mihi ad societatem idoneus erit.

22) maxima] Maxima capitinis diminutio est, cum
quis et civitatem et libertatem amittit, veluti hi, qui
bestiis traduntur vel igni, propter atrocitatem sententias
adversus illos latae. Media autem est, eum civitas qui-
dem amittitur, libertas vero integra manet, veluti quin
quis in insulam deportatur: nam cum liber sit, civitate
excidit.

Stephani. Observa hoc loco, minima capitinis diminu-
tione societatem non dissolvi.

23) media] Verbi causa, quum bona omnia eius
publicata fuerint. Nam publicatio partis bonorum socie-
tatem non dissolvit. Quum enim in patrimonium eius,
qui publicationem patitur, alius succedit, puta fiscus,
publicatio totalis mortem imitatur. Recte ad verba *media capitis diminutio* adnotavimus, publicationem omnium
bonorum. Nam et Theophilus docet, bonis unius socii
publicatis solvi societatem. Nam si socius infamia tantum
notatus sit, nec tamen bona eius publicata, puta, quia
non maximam, sed medium capitinis diminutionem passus
est, (finge enim, eum liberos habere ideoque bona eius
non esse publicata), secundum Novellam Iustiniani con-
stitutionem societas non solvit, quia, etsi deportatus
civitatem amittit, tamen a legibus civilibus, quibus soli
Romani utuntur, alienus fit tanquam peregrinus factus,
verbi causa, amittit potestatem in liberos, testamenti-
factionem, facultatem legati capendi, emphyteusin ha-
bendi, novandi et aliorum similium: in quibus omnino
et societas est. His autem, quae iuris gentium sunt,
non privatur, veluti ut vendat, locet et conducat, mu-
tuum det et accipiat, et similia faciat, in quibus omnino
et societas est. Etenim omnes controversias faciunt,
non solum Romani. Recte igitur capitinis diminutionem
medium posuimus de publicatione omnium bonorum et
infamia, non etiam et contrario. Nam plerumque quis
infamia notatur, nec bona eius publicantur, quia liberos
habet, nisi in criminis laesae maiestatis, uti et Iustiniani
Novella tradit. Si discere velis, quibus legibus depor-
tatus privat, quibus non privat, quaere cap. 14.
tit. 54. lib. 60.

24) non supersit] Recte additur *plane*. Nam si
pro parte diminuta sit, interiisse non dicitur.

25) publicata] Innominati. Intellige publicationem
omnium bonorum.

26) cum renuntiaverint] Itaque etiam libelli
missio solvit societatem. Certum enim est, eum, qui
libellum misit, societati renuntiare.

Si vero unus renuntiet, eum, qui renuntiavit, actione
pro socio conveniri ait, ipsum autem nullam adversus
eos actionem habere. Hoc tunc observatur, quum dolo
malo renuntiatio facta sit.

e) Cod. Coisl. δοκεῖ. f) Cod. Coisl. κοινωνόν. g) Hoc schol. ap. Fabr. non legitur. h) Cod. Coisl. πουταρθεσίας.

Ἐγ'. 24γωγῆⁱ⁾ δὲ λίεται, ὅταν οὐδὲν ἡδίκηρον σεως ηδίκηρον δικαιοστήριον ἐναλλαγῇ ηδίκηρον τῆς κοινωνίας· ὁ γάρ επὶ διαιλύσει τῆς κοινωνίας ἐνύγων ἀπαγορεύει αὐτῇ, εἴτε πάντων τῶν πρόγυμάτων, εἴτε ἐνός ἐστι πρόγυματος.

ἐπὶ διαιλύσει^{j)} Στεφάνου. Εἰ μὴ γάρ επὶ τούτῳ κακήσει τις, οὐδὲν λίεται ηδίκηρον, ἐπεὶ πᾶσα βόρα φίδης ἀγωγῆ ἐπὶ ἑπέντεσι διαιλύσει, ἐφ' οἷς κακεῖται, τοσοῦτον, οὐδὲν κακοτεμένης εἴη τῆς κοινωνίας κακεῖται ηδίκηρον δόκιμο, ὡς ἔστιν εἰργεῖν ἐν τῷ παρόντι διγ.

Τοῦ Ἀγωνίμου. Καλῶς εἶπεν, ἐπὶ διαιλύσει τῆς κοινωνίας, διὰ τὸ προτεκταῖον θέμα τούτου τοῦ διγ. καὶ τὸ οὐδεῖται.

Λίεται^{k)} καὶ τῶν δανειστῶν πωλούντων τὰ πρόγυματα τοῦ ἐνός κοινωνοῦ.

λίεται^{l)}] Τοῦ Ἐγαντιοφαροῦ. Καὶ ἀποδίκει τοῦ ἐνός κοινωνοῦ· οὐτὶ ἐκαὶ ὁ εἰς τῶν δικαιοσύνων ἐκστῆ, ἐπειδὴ ἐνύγειν ηδίκηρον διαιλύσει, οὐδὲν ἀναγκάζεται ψηφίζεσθαι οὐδεὶς δικαιοτῆς. ἀνύγωθι καὶ τὸ ἐκεῖ παραγγελματίνον.

δανειστῶν^{m)}] Τοῦ Ἐγαντιοφαροῦ. Πῶς γίνεται τούτο, ξέπησον τὸν ζ. παλ. τ. τοῦ θ'. μάθης. ποτὲ μὲν γίνεται ηδίκηρος τῶν τοῦ χρεωστού πρόγυμάτων, οὐταν αὐτὸς ἐκστῆ, ὡς βῆβ. θ'. π. ε. ποτὲ δέ, οὐταν διὰ περιγραφὴν ποντεῖται καὶ μὴ διεκδικεῖται· τότε γάρ οὐ χρεώστης καὶ γομὴν καὶ διάταξιν ὑψόσταταιⁿ⁾, ὡς κεφ. ζ. δίγ. π. τοῦ ζ. π. τοῦ θ'. βῆβ. ὥστε τὰ τῆς διαιποματεως ηδίκηρον εἰστιασεως νόμουν ηδίκηρον τοῦ πρότιτεσθαι καὶ μὴ διεκδικεῖνθαι. θέσην ὁ Καλλίστοπος τῇ τοῦ ἐνός ογκωσίᾳ τὰ δύο ἐδίλικως διὰ τὸ καὶ ἀφ' ἐργὸς διαιλύσει τὴν κοινωνίαν· εὐλόγως πρόγυμάτων γάρ ηδίκηρον παρὰ τῷ ἐνό, ποὺ κοινωνία, οὗτοι ἀμφότεροι εἰπὲ τοὺς αὐτὸν ἐκοινώνησαν πρόγυματος; ἐκ τοῦ κε. τῆς γ'. τοῦ Ἰνστιτούτων. εἰ μέντοι μετά τὴν ἔκπτωσιν τῆς αὐτῆς ἔχουνται διαιλύσεως, καινωτέραν ἄνεκθετα δοκεῖ κοινωνίαν. [Sch. f. II. 36.]

πωλούντων^{o)}] Τοῦ Ἐγαντιοφαροῦ. Λίεται διὰ δημόσιον χρέος ηδίκηρον. λίεται καὶ τῇ παντελεῖ δημένοις. γίνεται γάρ τα τελευτήσαντι. λίεται καὶ τῇ ἔκπτωσι. εἰπὲ δὲ τούτου θέματος ἐκαὶ συντινέσσων εἰς τὴν κοινωνίαν, δοκεῖ συντινέσθαι νέα, ὡς περὶ πάντων εἰργεῖται ιστοτεοντε. γ'. πιτ. κε.

Ἐὰν^{p)} ἐπὶ πρόσει ηδίκηρος συντῆς κοινωνία, καὶ ηδίκηρος μετὰ θέματος τοῦ ἐνός γενομένη ζημία καὶ τὸ κέρδος κοινούν ἐστιν.

ἐπὶ πρόσει^{q)}] Συντεσθέσαμην πρός σὲ κοινωνίαν· ἐπὶ τῷ φῆτῶς τινα ἀγράσια πρόγυματα ἥγουν μαθώσασθαι γέζοντε τούτο· ἥγοντα δημόσιη τὸ πρόγυματα ηδίκηρος αὐτῶν ταῦτα. συνέθη σε τελευτήσαντι καὶ τὰ μετὰ τὴν σήρι τελευτήν προφύσει τῆς τοιωτῆς ἀγράσιας συμβαίνοντα κέρδη ηδίκηροματα ἔχω δε καὶ οὐδὲν οὐφεμένα πληρούμοις, ὡς αὐτὸς βούλεται Λαζεων.

Κυρῆλλου. Εἰ δὲ φῆτῷ πρόγυματι κοινωνίσουμεν, καὶ μετὰ θέματος τοῦ ἐνός κοινού τὸ κέρδος καὶ ηδίκηρος.

Εἰ^{r)} μὲν πάντες ἀπαγορευσοντοιν οἱ κοινωνοί, λίεται ηδίκηρον κοινωνία. εἰ δὲ οὐ εἰς ἀπαγορεύσει, αὐτὸς μὲν τοῖς ἄλλοις, οὐ μὴν δὲ^{s)} αὐτῷ οἱ ἄλλοι οὐδόπεινται, εἴγε κατὰ δόλον ἀπηγόρευσεν, ἵσως κληρονομίας εἰς αὐτὸν ἐπενεχθείσης^{t)}. ηδίκηρον τῆς κληρονομίας ζημία μόνον αὐτὸν ἐσται, τὸ δὲ κέρδος κοινού. εἰ δὲ μετὰ τὴν ἀπαγόρευσιν εἰς αὐτὸν ἐλθῃ ηδίκηρον κληρονομία, οὐ κοινοποιεῖται.

εἰ μὲν πάντες^{u)}] Τὸ εἰργημένον ἴμων ἐν τοῖς προκαθοῦσιν, ὡς τῇ διχονούι διαιλύεται ηδίκηρον, οὐταν ἔχει, ἐν φῆτῶς οἱ κοινωνοί διχονούνται. τὸ δέ, εἰ εἰς μόνον ἀπηγόρευσε τῇ κοινωνίᾳ φρονῶ ὁ Κάσσιος τὸν ἀπαγόρευσοντα ἐνύγεσθαι μὲν τοῖς λοιποῖς τῇ πρὸ σόκιο, αὐτὸν δὲ μηδεμίαν ἔχειν κατ' αὐτῶν^{v)}

LXIII. Actione autem solvitur, cum aut stipula-
tione, aut iudicio mutata sit causa societatis: nam
qui agit, ut societas distrahatur^{x)}, ei renuntiat,
sive omnium bonorum, sive unius rei societas sit.
L. 65. pr.
D. XVII. 2.

I) ut societas distrahatur] Stephani. Nam societas non solvitur, nisi quis eo fine, ut solveretur, egerit, quum omnis bona fidei actio in his tollitur, quorum nomine instituitur, in tantum, ut et durante adhuc societate pro socio agatur, ut hoc digesto reperitur.

Innominati. Recte dixit, ut societas distrahatur, propter thema penultimum huius dig. et dig. 70.

Solvitur^{y)} et quum creditores^{z)} bona unius^{z)}
socii vendunt^{z)}.
L. 65. §. 1.
D. eod.

2) solvitur] Enantiophanis. Et inopia unius socii. Itaque si unus litigatorum bonis cesserit, quom agere vel conveniri non possit, arbiter sententiam dicere non cogitur. Lege et quod ibi adnotatum est.

3) creditores] Id quemadmodum fiat, disces ex tit. 5. et 6. lib. 9. Interdum bona debitoris distrahabuntur, quum ipse bonis cesserit, ut lib. 9. tit. 5. interdum, cum fraudulenter latitat, nec defenditur: nam tunc bona debitoris et possidentur et venduntur, ut cap. 7. dig. 1. tit. 6. lib. 9. Itaque quod de bonis venditis dicitur accipe, vel si debitor bonis cesserit, vel si latitet nec defendatur. Unde Callistratus unius appellatione utrumque significavit, quoniam alterutro societas solvitur: idque merito: quomodo enim societas esse potest, si alteruter nihil habeat, quum uterque honorum suorum societatem contraxerit? Ex tit. 25. lib. 3. Institutionum. Si tamen post cessionem bonorum eandem societas voluntatem retinent, nova nunc societas incipere videtur.

4) vendunt] Enantiophanis. Vel propter publicum vel privatum debitum. Solvitur societas et publicatione omnium bonorum. Nam qui hanc perpessus est, mortuo similis est. Solvitur et cessione bonorum. Hoc autem casu si in societatem consentiant, nova contrahi videtur, ut de omnibus dicitur Institutionum lib. 3. tit. 25.

Si ad rem vendendam^{w)} vel locandam societas^{z)} coita sit, etiam detrimentum et lucrum post mortem^{z)} unius contingens commune est.

5) ad rem vendendam] Tecum societatem contraxi. Hoc factum est, ut res quasdam emeremus vel conduceremus. Hae res emtae vel conductae sunt. Temori accidit. Lucrum et damnum eiusmodi emtionis nomine post mortem tuam contingens me et heredem tuum spectabit, ut vult ipse Labeo.

Cyrilli. Si in certam rem societatem contraximus, etiam post mortem unius lucrum et damnum communicantur.

Si quidem omnes^{x)} socii renuntiaverint, solvitur^{z)} societas. Si vero unus renuntiet, ipse quidem reliquis, non ei reliqui obligati sunt, si quidem doloso renuntiavit, forte quod ei hereditas obvenisset^{y)}. Nam hereditatis damnum ad eum tantum pertinebit, commodum autem communicabitur. Quodsi post renuntiationem ei hereditas obveniret, non communicatur.

6) si quidem omnes^{x)}] Quod antea a nobis dictum est, dissensu solvi societatem, ita est, si omnes socii dissentient. Quid vero, si unus tantum societati renuntiavit? Cassius ait, eum, qui renuntiavit, a reliquis pro socio convenit, ipsum vero nullam adversus eos actionem.

i) Cod. Coisl. ἀγωγῆ. Ceterum apud Fabr. ξ. est numerus capitali. In Cod. Coisl. signum numeri prorsus deest. ξ) ad marg. Cod. Coisl. θεμ. θ'. Ι) Fabr. ἐποτῆ, quod manifestò falsum. m) Cod. Coisl. θεμ. γ'. n) In Cod. Coisl. praecedit θεμ. θ'. Legitur in Syn. p. 151. o) δὲ in eod. Cod. deest. Habet Fabr. et Syn. p) Cod. Coisl. ζητεῖθεον. Fabr. et Syn. επενεχθείσης. q) η deest in Syn. r) Cod. Coisl. αὐτοῦ.

ἀγωγήν, τοῦτο δέ τότε φυλάττεται, ἐν ᾧ κατὰ δόλον γέγονε
ἡ ἀπαγόρευσις οὖν, τοιτόδουμ βούλομεν ἡσαν κοινωνοί, τῷ
τοῖτων κατηρέχθη κληρογομία· βούλομενος οὐτος μόνος
σικειωμαθει τῇ μάργονομίᾳ καὶ τότε ἥδεισεν· ἔνοχος ἔσται τῇ
πρὸ σόκῳ, καὶ εἰ μὲν ἐπίζημος ὁ κλῆρος εὑρεθῇ, μόνος ὁ
ἀπαγόρευσις ἔτεισεν ἔημαθῆσεται· εἰ δέ τι κέρδος ἔτεισεν
προσεγένεται, ἀγακασθησεται τούτο συνεισφέρειν· εἰ δέ μετὰ
την ἀπαγόρευσιν προσεγένεται τῷ μάργονομίᾳ κέρδος ἔξ
ἔτέας την αἵτιας, οὐ μεθεξει τούτου ὁ τῷ μάργονομίᾳ
δεξιμενος, διὰ τὸ μηδὲ δόλον ἐπ' αὐτῷ πεπράχθι.

Κυρῆλλον. Ἐὰν πάντες ἀπαγόρευσιν οἱ κοινωνοί, λύεται
ἡ κοινωνία· εἰ δέ εἰς ἀπαγόρευσι δόλῳ, (τὶ γὰρ, ὅτι κληρο-
γομία μάτῳ κατερέθετο;) εἰ μὲν ἐπικειδῇ εἴη, συνεισέργει
αὐτῷ, εἰ δέ ἐπιζήμιος, μόνος ἔημαθει, τῷ δέ μετὰ ταῦτα
κτηθέτα οὐ συνεισφέρει, εἰ δέ και διὰ τὸ μόνος ἀγοραστος τὰ
πράγματα, ἐφ' ὧ ἔκοινωσαν μάργονομίαν, κατέχεται. παν-
ταχον δέ τὸ διαφέρον ὄλης τῆς κοινωνίας αγοραστος, οὐ τὸ
ἔνος τῶν κοινωνῶν, εἰ δέ καὶ πρὸ τοῦ διοισθεντος ζεύνον
ἀπαγόρευση, τοῦ κέρδους οὐ κοινωνεῖ, ἀλλὰ τῆς ἔηματος.

καὶ ἡ ὁρομίας ἐπενεγκθείσης] † Τουτόστιν, εἰ κατὰ
δόλον ἀπαγόρευσις, γνοὺς κληρονομίαν εἰς οὐ περιελθεῖν· εἰ
γὰρ μετὰ την ἀπαγόρευσιν περιελθῃ, οὐ κοινωνεῖται. [Sch. g.
II. 36.]

L. 65. §. 4. *El^s)* δέ καὶ ἐπὶ πράσει πράγματος ἐκοινωνήσαμεν
D. XVII. 2. καὶ βούλομενος αὐτὸν ἀγοράσαι ἀπαγόρευσεις, ἐνέχῃ μοι
ἐπὶ τῷ διαφέροντι· εἰ δέ ὡς ἀπαρεσθεῖς τῇ ἀγοραστᾷ
ἀπαγόρευσεις^t), οὐκ ἐνέχῃ, καὶ ἀγοράσω αὐτὸν^u).

ἐπὶ πράσει^s] Συνεστησάμην πρὸς σὲ κοινωνίαν ἐπὶ ἀγο-
ραστῇ ἀγορᾷ· εἴτα γνοὺς μετὰ ταῦτα ἐπωρειστάτην οὐσαν-
τηρι μάργονοι, τῆς ὀφελείας μετωρχεῖν ση μη βούληθεις ἀπη-
γόνοντα τῷ κοινωνίᾳ κατέχουμεν εἰς τὸ διαφέρον τῇ πρὸ σόκῳ.
εἰ δέ ὡς ἀπαρεσθεῖς τῇ ἀγοραστῇ ἀπηγόρευσην, οὐ κατέχουμεν
τῇ πρὸ σόκῳ, εἰ καὶ τὰ μαλιστα σὺν τῷ πράγματα, ἀγόρασας.
οὐδεὶς γὰρ ψευτι δόλος ἐν τῷ πράγματα οὐδὲ δυνητή^t) κατεῖν
καὶ εμον τὴν πρὸ σόκῳ, ἀναγκήν ἐπιτιθεῖς μοι ἐπὶ τῷ δοῦναι
με τῆς διαταύσεως τὸ ἡμίου καὶ λαβεῖν τὸν ἀγοράν τὸ ἡμίου
οὐκούν δυνατόν· ἐξ ἀπιδιαστολῆς τούτο κατασκευασαι, ὡς, εἰ
κατὰ δόλον ἀπηγόρευσα τῇ κοινωνίᾳ, προλαβὼν δὲ σὺν ἡγόρασας
τὸ πράγματα, κατησεις καὶ ἐμον τὴν πρὸ σόκῳ, ἀναγκαῖων με
δόντα μηδος τούτο μάργοντας μετωρχεῖν τοῦ ἀγορῶν;
οὐ δὲ Λιαζεῖν τοιούτο γνάφει. εἴων συμβῆτι τὸν κοινωνὸν ἀπαγό-
ρευσαν τῇ κοινωνίᾳ καὶ ἐκεῖνον τὸν γνοὺν, ἐν ᾧ διέφερε τῷ
ἐτέρῳ, μὴ λυθῆν τὴν κοινωνίαν, ἔνοχος ὁ κοινωνὸς γίνεται
τῇ πρὸ σόκῳ. εἰ γὰρ συντάσσεις μεταξύ ἡμῶν κοινωνίας ἐπὶ
εμπορίᾳ ἀδραποδῶν γένηται τὸ τούτον ἀγορασία, εἴτα ἀπηγό-
ρευσα καὶ ἐκεῖνον τὸν γνοὺν, ἐν ᾧ πιπλακεθεῖν σὺν συνέργεσ-
τῷ τοιαύτᾳ ἀδραποδῷ, ἐπειδὴ χείρουν τὴν αἵρεσιν ποιεῖς τὴν
ἐμήν, κατέχῃ τῇ πρὸ σόκῳ. οὐ δὲ Πρόστολος φησίν, τότε τοῦτο
ἀληθές εἶναι καὶ τὸν ἀπαγόρευσαντα τῇ κοινωνίᾳ κατέχεσθαι
τῇ πρὸ σόκῳ, ἥτια ἐπὶ τῆς ἀπαγόρευσεως ἡ κοινωνία βλαστεῖται,
οὐ μὴν ὃ ἐτέρος γνάφει τῶν κοινωνῶν. καὶ πώς τοῦτο
ουμβαίνει; οἷον οὐ ἐπὶ θέματι. συνεστησάμην μετὰ σὺν κοι-
νωνίᾳ ἐπὶ ἀγοραστῇ ἀδραποδῷ, ἀγόρασα επατόν.
ἐπηγγέλατο τις ἐμοι, εἴγε περιποιήσω αὐτῷ τὴν τῶν ὁ. ἀδραποδῶν
δεσποτεῖν, γράψειν με κληρονόμον, η δωρεαν εἰς ἐμὲ ποιεῖσθαι,
η ὀφελεῖν με διὰ τῆς οἰκείας προσταυσίας. διέλυσε τὸν πρὸς
ἡμέτερα κοινωνίαν καὶ τὴν ἀνάγκην, σοὶ μὲν δοθῆναι πετηγόντα
αὐδραποδόν, μεῖναι δὲ παρ ἐμοὶ πεντήκοντα. ὕστερος εἰ ἐπι-
πώσκετο πάλαι ἐν ἔκαστον ἀδραποδῶν, τουτόστιν αὐτὸν εἴκοσι
τομομάτων, ἥτια τις ὑφ' ἐν ἡγόρασε τὰ ἀδραποδά, οὐτω
καὶ νῦν δυνατὸν αὐτὸν πρατῆναι, καὶ οὐδὲν πλέον η ἔλαττον
γέγονεν ἐπὶ τὸν λυθῆν τὴν κοινωνίαν. ἐγὼ μὲν βεβλαμμα-
μη δυνηθεῖς γάρ κοινωνεῖσαι αὐτῷ εἰς τὴν τῶν ὁ. ἀδραπο-
δῶν δεσποτεῖαν κέρδους ἐστερήθη^t ἀλλὰ οὐκ ἔξω τὴν πρὸ^u
σόκῳ, ἐπειδὴ οὐκ ἐβλαψεν ἡ ἀπαγόρευσις τὴν κοινωνίαν, εἰ καὶ
ἐγὼ δι' αὐτὸν ὁ κοινωνὸς ηδύκαμαι· εἰ μη ἀσα ἰδίκος τούτο
συνεργωθῆν, ὥστε καὶ μὴ βλαστομένης τῇ κοινωνίᾳ εἰ ἐμὲ
μόνον συμβῆτι ἔημαθῆται ἐκ τῆς ἀπαγόρευσεως, ἔχειν με τὴν
πρὸ σόκῳ.

nem habere. Hoc autem tunc observatur, quum dolo
malo renuntiatio facta est. Verbi causa, omnium bonorum
socii erant: uni eorum hereditas delata est: is,
quum solus hereditate potiri vellet, eam adiit. Pro
socio actione tenebitur, et si quidem damnsa hereditas
reperiatur, damnum ad eum solum, qui renuntiavit,
spectabit: si vero lucrum inde obvenerit, hoc conferre
compelletur. Quodsi post renuntiationem lucrum ex
alia quadam causa ei, qui renuntiavit, obvenerit, huius
is, qui renuntiationem accepit, particeps non erit, quia
nec dolus in eo admissus est.

Cyrilli. Si omnes socii renuntiaverint, societas sol-
vit: si vero unus dolo malo renuntiaverit, (quid enim,
si hereditas ei obvenerat?) si quidem hereditas lucrosa
est, eam confert; sin damnsa, damnum solus sustinet.
Postea autem quae sita non confert. Sed et si propterea,
quod solus emere vellet res, ad quas emendas societas
contracta est, renuntiaverit, tenetur. Semper autem
spectamus id, quod interest totius societatis, non unius
sociorum. Sed et si ante tempus definitum renuntiavit,
lucri particeps non erit, damnum autem communicabitur.

7) hereditas obvenisset] Hoc est, si dolo
renuntiaveris, postquam cognoveris, hereditatem tibi
obvenisse: si enim post renuntiationem obvenerit, non
communicatur.

Sed et si societatem coierimus ad rem emendam⁸⁾,
tuque volens eam emere societati renuntiaveris, tene-
ris, quanti interest mea. Sed si ideo renuntiaveris,
quod emto tibi displicebat, non teneris⁹⁾, quamvis
ego emero.

8) ad rem emendam] Tecum ad fundum emendum
societatem contraxi: deinde postquam cognovi, utilissi-
mam esse emtionem, utilitatis te participem esse nolens
societati renuntiavi. Actione pro socio teneor in id,
quod interest. Sed si ideo renuntiavi, quia emto mihi
displicebat, actione pro socio non teneor, quamvis tu
rem emeris. Nulla enim fraus in re subest. Nec ad-
versus me pro socio agere poteris, necessitatē mihi
imponens, ut pretium dimidium praestem et fundum
dimidium accipiam. Nonne igitur ex antidiastole colligi
potest, si dolo malo societati renuntiaverim, tu vero
rem antea emeris, te adversus me pro socio acturum,
ut parte pretii praestita emtionis fundi particeps sim?
Labeo vero tale quid scripsit. Si socium societati re-
nuntiare eo tempore contigit, quo alterius interfuit, non
dirimi societatem, socius pro socio actione tenetur.
Nam si societate ad emenda mancipia inter nos con-
tracta haec mancipia emta sint, deinde eo tempore
renuntiaverim, quo vendere mancipia non expedit, quia
deteriore conditionē meā facis, teneris actione pro
socio. Proculus vero ait, tunc hoc verum esse et eum,
qui societati renuntiaverit, pro socio actione teneri,
quum ex renuntiatione societas laeditur, non etiam,
quum alter socius damnum incurrit. Et quomodo hoc
contingit? Verbi causa, hoc casu. Societatem tecum
ad emenda mancipia contraxi. Centum mancipia emi.
Promisit mihi quis, se, si dominium horum centum
mancipiorum ei comparavero, me heredem scripturum,
vel mihi aliquid donaturum, vel suo patrocinio me ad-
iuturum esse. Societatem mecum contractam dissolvisti,
et necesse erat, ut tibi quinquaginta mancipia darentur,
quinquaginta autem apud me manerent. Sicut antea
singula mancipia pro vicenis aureis venire poterant,
quando quis singula mancipia emere vellet, sic etiam
nunc venire possunt, et pretium neque auctum, neque
minutum est ideo, quod societas directa est. Ad me
damnum spectat: nam quum ei ad dominium horum
centum mancipiorum acquirendum prodesse non possem,
luero privatus sum: tamen pro socio actionem non ha-
bebo, quia renuntiatione non societas laesa est, etiam si
mihi socio inde damnum illatum sit: nisi specialiter
convenerit, ut, etiamsi societas laesa non sit, si me
solum renuntiatione laedi contigerit, pro socio actio
mihi competet.

^{s)} Legitur in Syn. p. 151. ^{t)} Syn. ἀπαγόρευσης. ^{u)} In Cod. Coisl. αὐτὸν deest. Habent Fahr. et Syn. ^{v)} Cod. Coisl. δυνήσει.

οὐκ ἐνέχῃ]. Τοῦ Ἀνωνίμου. Εἰ δὲ καὶ χρόνος ἀρισθήτη^{w)} καὶ παχῆθε, ἀνευ κοιλπας ἀργεῖ η πρὸ σοκο.

† Οὐδεὶς γάρ ὑπεστο δόλος ἐν τῷ πράγματι καὶ οὐδὲ δυνήσῃ κατ' ἐμοῦ κακού τὴν πρὸ σοκο. [Sch. h. II. 36.]

Εἰ ^{x)} δὲ καὶ ἐν καιρῷ, καθ' ὃν οὐ συμφέρει, ἀπαγρέσει ὁ κοινωνός, ἐνέχεται· τὸ δὲ συμφέρον τῇ κοινωνίᾳ καὶ οὐ τὸ ^{y)} καθ' ἔκστον τῶν κοινωνῶν σκοποῦμεν, εἰ μηδὲν περὶ τούτον ἐν τῷ συνίστασθαι τὴν κοινωνίαν συνέδοξε.

συμφέρον τῇ κοινωνίᾳ]. Στεφάνου. Τυχὸν γὰρ θάτερος τῶν κοινωνῶν τελώνης μετὰ ἐξ μῆνας ἵστης γενέσθαι καὶ εἰ ἡ περιέμενει ὁ κοινωνὸς τὴν ἐξάμηνον, καὶ μὴ διελόμενος πρὸ τῆς ἐξάμηνος τὰ ἐπιλαχούτα αὐτῷ ἀνδαπόδα πέπρακεν, ἢ μὲλει ὁ κοινωνὸς τελώνης γενόμενος ὠφελεῖσθαι πάντων τῶν ἀνδαπόδων, ἥτοι τοῦ τελοῦς αὐτῶν ἀδομένου ἡτοι λογίζομέν την κοινωνόν, ἐπειδὴ γάρ ἐγναῦθα μόνον αὐτῷ διαφέρει, οὐ καλῶς κατὰ τοῦ ἀπαγορευόντος κοινωνοῦ κινεῖ τὴν πρὸ σόμον, μηνον, εἰ μὴ τῇ κοινωνίᾳ διαφέρει τὸ μὴ τατην λαθῆται.

οὐ τὸ καθ' ἔκαστον] † Εἰ δὲ δὲ εἴς μόνος βλάπτεται, τυχὸν ἐπαγγελθεῖς παρὰ τυρος, εἰ τὸ πάντη τῆς κοινωνίας διαπλήσιος αὐτὸν ἀλητοροῦμος γραφῆναι παρὸν αὐτοῦ, καὶ ὁ κοινωνὸς λατεῖ τὴν κοινωνίαν καὶ διαμερισμὸς γίνεται, οὐδεμίαν ἔχει ἀγωγὴν κατ' αὐτοῦ. [Sch. i. II. 36.]

μηδὲν — συνέδοξε] † Εἰ μὴ ἄρα ιδικῶς τοῦτο συνεφονίθη, ὥστε καὶ μὴ βλαπτούμενης τῆς κοινωνίας, εἰ μὲν μόνον συμβῇ ἡγιασθῆναι ἐκ τῆς ἀπαγορευσεως, ἔχει με τὴν πρὸ σοτῶν. [Sch. k. II. 37.]

Καὶ ^{z)} ὁ πρὸ τοῦ συνδόξαντος χρόνον ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ἀπαγορεύων, τοῦ μὲν ἐπισυμβαίνοντος κέρδους οὐδὲν λαμβάνει· δίδωσι δὲ τὸ μέρος τῆς ἐπιγενομένης ^{a)} ζημίας, εἰ μὴ εἰς ἀνάγκης ἀπηγόρευσε. μετὰ πλήρωσιν δὲ τοῦ χρόνου ἔχεστεν ἀπαγορεύειν ^{b)}.

πρὸ τοῦ συνέδοξαντος χρόνον] Συνεστήσαμην πρὸς σὲ κοινωνίαν μέχρι διετίας. εἴη πρὸ τοῦ τελοῦς τῆς διετίας ἀπαγορεύσης, μοι, σαντὸν μὲν ὑπενθύνον ποιησεις τῇ πρὸ σοκο, οὐ πτολη ὅτε ἔμοι τῇ τοιανή ἀγωγὴ. διὸ εἰ τὸν συμβῇ μετὰ ταῦτα κεφάλαια, οὐ μεθέξεις τοντον· εἰ δὲ προσγένηται τις ζημία, ἐπιχωριῇ ταντηρ, εἰ μὴ ἄρα τις ἀνάγκη ποιησασθαι σε ταντηρ ἀπαγορευον ἐβιάσαστο, οἷον ὑετούβλικας κανάρια ἀποδημία, ἢ καὶ ἐτερού τι τοιούτον. τῆς δὲ διετίας πληρωθεῖσης ἡλευθερώθης καὶ ἡγιασμὸς σοι ἔσται παραγόμενα, διαλύειν τὴν κοινωνίαν, διὰ τὸ μηδεμίαν ὑπογίαν εἶναι δόλον.

† Ἡποι πρὸ τοῦ δρισθείστος χρόνου· ὁ χρόνος γὰρ ἀρισθήτη ἦγορασαὶ καὶ μὴ παχῆθεν. [Sch. l. II. 37.]

εἰς ἀνάγκης] Στεφάνου. Νέτε οὐδὲν ἐνεγείσι τοῖς εἰογμένοις πρὸς τῷ τέλει τοῦ ιδ. διγ. τούτον τιτ. καὶ ἐκεὶ γρο δέξεται εὐλογον ἀπαγόρευσιν, εἰ καὶ φήτος ἀρισθήτη χρόνος τῇ κοινωνίᾳ.

† Οἶον διὰ δημοσίαν ἀποδημίαν. [Sch. m. II. 37.]

Καὶ ^{d)} δι' ἐτέρου ἀπαγορεύμεν· καὶ ὁ προκονοράτωρ ὁ τοῦτο ἐγταλθεὶς καὶ ὁ γενικός, εἰ μὴ ἡγιαστὸς ὑπὸ τοῦ ^{e)} δεσπότον καλνθῆ. εἰ δὲ τῷ προκονοράτωρι μον ἀπαγόρευσε ὁ κοινωνός μον, ἔγω μὲν ἐλευθεροῦμαι· ὁ δὲ κοινωνός μον, δέ τε δεκτὸν ἀποδέξομαι·

δι' ἐτέρου] ἀπαγορεύσατε τῇ κοινωνίᾳ οὐ μόνον δι' αὐτού, ἀλλὰ καὶ δι' ἐτέρων δύναμαι, διὸ διὰ προκονοράτωρος· ἀλλὰ ἡγιασμένη, ποτέρου διὰ τὸν ιδικὸν ἔχοντος ἐπὶ τούτῳ μηδατον ἡ δι' ἐκείνου, ὡς πάντων τῶν ἐμοῦ πραγμάτων ἐνετελλαμην τὴν διοικησιν ἡ δι' ἐκατέρου. καὶ τούτο μᾶλλον ἡρεσεν,

w) In Cod. Coisl. spatium vacuum, Supplendum videtur κοινωνίᾳ. y) Syn. τῷ. z) In Cod. Coisl. praeedit Θεμ. ζ'. Legitur in Syn. p. 151. a) Syn. ἐπιγνομένης. b) Syn. ex sequenti textu his iungit verba: καὶ δι' ἐτέρου. e) Cod. Coisl. οὕτις. d) In Cod. Coisl. praeedit Θεμ. ξ'. e) Apud Fahr. legitur ἐτέρου, quod recte deesi in Cod. Coisl.

9) non teneris] Innominati. Sed et si tempus definitum est societati, et praeterit, culpa non interveniente, cessat pro socio actio.

Nullus enim dolus subest in re, nec adversus me pro socio agere poteris.

Quodsi eo tempore, quo non expedit, socius L. 65. §. 5. renuntiaverit, tenetur: spectamus autem, quod societati utile est ¹⁰⁾, non quod singulis sociis ¹¹⁾, si nihil de hoc in coeunda societate convenerit ¹²⁾.

10) quod societati utile est] Stephani. Fortasse enim alter sociorum publicanus post sex menses fieri voluit, et si socius sex menses expectasset nee ante hoc tempus ad divisionem provocasset, et mancipia, quae sibi obtigerunt, vendidisset, alter socius publicanus factus ex omnibus mancipiis utilitatem habiturus fuit, vectigali pro iis vel dato vel cum socio compensato. Nam quia hoc casu solius socii interest, non recte adversus socium, qui renuntiavit, pro socio agit, nisi societatis interfuit, eam non dirimi.

11) non quod singulis sociis] Si vero unus duntaxat laedatur, forte quod quidam ei promiserit, si totum, quod in societate est, ei vendiderit, heredem se eum instituturum, et socius societatem solverit, et divisione facta sit, nullam adversus eum actionem habet.

12) nihil—convenire] Nisi forte specialiter convenire, ut, etsi non laederetur societas, si tamen mihi renuntiationem nocere contingere, pro socio actionem haberem.

Item, qui ante tempus societati definitum ¹³⁾ L. 65. §. 6. renuntiat, eius quidem compendii, quod postea factum erit, nihil accipit: damni autem accidentis partem praestat, nisi ex necessitate ¹⁴⁾ renuntiaverit. Postquam vero tempus finitum est, renuntiare licet. D. eod.

13) ante tempus societati definitum] Contraxi tecum societatem in biennium. Si nondum finito biennio mihi renuntiaveris, te ipsum quidem actione pro socio obligabis, me autem tali actione obligatum non habebis. Quapropter si quid postea lucri acquiri contingat, huius participes non eris: si vero damnum illatum fuerit, hoc agnosces, nisi necessitas quaedam te renuntiare coegerit, verbi causa, absentia reipublicae causa, vel etiam alia eiusmodi causa. Finito autem biennio liberatus es et impune societatem solvere poteris, quia doli nulla est suspicio.

Id est, ante tempus praestitutum: tempus enim emitioni praestitutum erat, et nondum praeterierat.

14) ex necessitate] Stephani. Itaque non obstat his, quae in fine dig. 14. huius tituli dicuntur. Nam ibi quoque admittit renuntiationem ex iusta causa, etiam si certum tempus societati praestitutum sit.

Verbi causa propter absentiam reipublicae causa.

Per alium ¹⁵⁾ quoque renuntiamus: et procura- L. 65. §. 7. 8. tor ¹⁶⁾ renuntiat, cui hoc nominatim mandatum est, D. eod. et qui generale mandatum habet, nisi a domino specialiter prohibitus sit. Si vero procuratori meo socius meus renuntiaverit, ego quidem liberor: socius autem meus, cum ratam renuntiationem habuero.

15) per alium] Societati renuntiare non solum ipse, verum etiam per alios possum, veluti per procuratorem. Sed quaerimus, utrum per eum, qui huius rei speciale mandatum habet, an per eum, cui omnium rerum mearum administrationem commisi, an per utrumque?

x) In Cod. Coisl. praeedit Θεμ. ε'. In Syn. legitur p. 151. y) Syn. τῷ. z) In Cod. Coisl. praeedit Θεμ. ζ'. Legitur in Syn. p. 151. a) Syn. ἐπιγνομένης. b) Syn. ex sequenti textu his iungit verba: καὶ δι' ἐτέρου. e) Cod. Coisl. οὕτις. d) In Cod. Coisl. praeedit Θεμ. ξ'. e) Apud Fahr. legitur ἐτέρου, quod recte deesi in Cod. Coisl.

ῶστε διὰ τῶν δύο ὄφθως λίνεοθαι τὴν κοινωνίαν, εἰ μὴ ἂν σειράκους ἐκάλυπτος· δύναται δὲ ὁ κοινωνὸς οὐ μόνον ἑμοί, ἀλλὰ καὶ τῷ ἑμῷ ἀπαγορεύειν προκονυμάτωι, ἔπειτα καὶ ὁ Σερβίος, ὃς ἀνεφέρει αὐτὸν Ἀλφίνος, ἀληθέρες εἴναι φήση· τῆς δὲ ἑμῆς ἔξουσίας ἡρηται τοῦτο, πότερον βούλομαι κυψίαν ἥγεισθαι τὴν ἀπαγορεύειν τὴν εἰς τὸν ἑμὸν γενομένην προκονυμάτῳ ἢ οὐκ καὶ τῆς ἀπαγορεύειν τὸν ἑμὸν προκονυμάτῳ, ἔγων μὲν ἐλεύθεροθήσομαι τὸν κατέχεσθαι τῷ κοινωνῷ τῷ πρῷ σούτῳ ἐπὶ τοῖς μετὰ ταῦτα ἐπομένοις, τὸ δὲ καὶ τὸν ἀπαγορεύεσσαντα τῆς αὐτῆς ἐλεύθερίας τυχάνειν ἐν τῇ ἑμῇ ἀποκεται γράμμῃ, εἰ γάρ ἀρεσθεῖσι τῇ ἀπαγορεύειν, οὐδὲ ἐκεῖνος ἑμοὶ κατέχεται τῇ πρῷ σούτῳ ἐπὶ τῷ διαφερούτι, ὡςπερ, εἰ μὴ πρὸς τὸν προκονυμάτῳ, πρὸς ἐμὲ δὲ ἐξ εὐθέας ἐπομένατο τῷρ ἀπαγορεύειν.

Κρύπτον. Λι¹ ἄλλον καλῶς ἀπαγορεύειν μεν προκονυμάτῳ δὲ ἴδικος ἐπὶ τούτῳ προτρέπεις καὶ ὁ γενικὸς ὁ μὴ ἴδικος τοῦτο καλυψθεῖς καλῶς ἀπαγορεύειν. εἰ τῷ προκονυμάτῳ τοῦ κοινωνοῦ ἡ καὶ αὐτῷ τῷ κοινωνῷ ἀπαγορεύειν, κλευθεροῖς αὐτὸν ἀπὸ σοῦ· οὐ δὲ οὐκ ἐλεύθερονσα, ἔως οὐκ ἀπογο-

γένεσιν τοῦ προκονυμάτῳ, πρὸς ἐμὲ δὲ ἐξ εὐθέας ἐπομένατο τῷρ ἀπαγορεύειν. προκονυμάτῳ καλῶς ἀπαγορεύειν.

ζήτησαν βιβ. η. τιτ. β. κεφ. οθ'. οὐδὲ ἡ ἀρχή, ὁ ἀνήρ.

[Sch. n. II. 37.]

L. 65. §. 9. Τῇ τελευτῇ τοῦ ἑνὸς κοινωνοῦ^{f)} πᾶσα ἡ κοινωνία D. XVII. 2. λύεται, καὶ οἱ πλείστοις κοινωνοὶ γ) περιώσιν^{h)}. εἰ μὴ τὴν ἀρχὴν ἄλλο τι σύνεδοξε, καὶ οὐχ ὑπεισέρχεται ὁ κληρονόμος αὐτοῦ. τὰ μέντοι περιποιηθέντα ἐκⁱ⁾ τοῦ κοινοῦ πρόγυματα καὶ τὸν δόλον καὶ τὴν ἀμέλειαν τῶν ἡρητημένων ἐξ ἀντεναγωγῆς καὶ ὁ κληρονόμος ἐπιγινώσκει καὶ ἐπιγινώσκονται αὐτῷ.

ἄλλο τι συνέδοξε] † Ωστε τυχὸν τελευτήσαντος τοῦ ἑνὸς τοῖς περιοσινοῖς οὐδὲν ἡττον σώζεοθαι τὴν κοινωνίαν.

[Sch. o. II. 37.]

τῶν ἡρητημένων] † Τῶν μὴ διαμερισθέντων τῶν κοινωνῶν προγυματῶν τὴν ἀμέλειαν καὶ τὸν δόλον καὶ τὰ ἐπικτηθέντα πρόγυματα καὶ ὁ κοινωνὸς καὶ ὁ κληρονόμος ἐπιγινώσκονται.

[Sch. p. II. 37.]

κληρονόμος ἐπιγινώσκει] † Ἐράγει κατὰ τῶν κοινωνῶν υπέρ τῶν περιποιηθέντων ἡ τοῦ δόλου ἡ τῆς φιληθυμίας.

[Sch. II. 37.]

L. 65. §. 10. Πληρωθέντος^{k)} τοῦ πρόγυματος, ἐφ' ᾧ ἡ κοινωνία D. eod. συνίστηται, λύεται τελευτῶντος δὲ τοῦ ἑνὸς πρὸς ἐγχειρίσεως καὶ μετὰ ταῦτα πληρούμένου τοῦ πρόγυματος, εἰ μὲν ἡγρόνσαν καὶ τὴν τελευτήν, συνίσταται ἡ κοινωνία· εἰ δὲ οὐκ ἡγρόνσαν, λύεται. ταύτη γὰρ τῇ διαστήσει καὶ ἐπὶ τῆς ἐντολῆς κεχρήμεθα.

L. 65. §. 11. Ἡ κοινωνία οὐ διαβαίνει πρὸς νεοθετήσαντα. ὁ D. eod. δὲ νιοθετηθεὶς μένει κοινωνός, ὡςπερ καὶ ὁ αὐτεξόνιος γενόμενος^{l)}.

κοινωνία] Ἡ κοινωνία, ὡςπερ ἐπὶ τὸν κληρονόμον οὐ μετέρχεται τοῦ κοινωνοῦ, οὐτως οὐδὲ πρὸς τὸν ἀδρογύματον, ἵνα μὴ ἄκουν γένωμαι κοινωνὸς ἀνδρὸς οὐ πάντως τοῖς ἑμοῖς συμβάνοντι τροποῖς. αὐτὸς μέντοι ὁ κατὰ τοῦ ἀδρογύματος ληφθεῖς μένει κοινωνός, ἐπειδὴ καὶ ὑπεξόνιος τις ὁν και συντησμένος πρὸς σὲ κοινωνίαν, εἴται γεγονὼς ἐμαγκυπτασ, οὐ παντεῖ τοῦ εἰναι κοινωνός. ἐκατέρω γάρ, ἡ ἀδρογύματος φρεμὴ καὶ ἡ ἐμαγκυπτασ ἐστὶν ἐλαχιστὴ καττιτις δεξιονοτιοντη δὲ μεγάλῃ καὶ τῇ μεσῃ μόραις τὴν κοινωνίαν λύεοθαι μεμαθηκαμεν. καὶ δίμενοις ἐν τῶν κοινωνῶν ἐπενερθέναι διοιτεί τὴν κοινωνίαν· τότε δὲ τοῦτο γοῦνεσ, ἡρίκαι πάντας αὐτοῦ τὴν ὑπόστησαν δημευθῆναι οὐτεβῆται ἐπειδὴ γάρ ὁ φίλος ὑπεισέρχεται τὴν αὐτοῦ περιουσίαν μιμεύμενος κληρονόμον, δια τούτῳ μένειν ἐπὶ σχήματος ἡ κοινωνία οὐ διναται. μιμεῖται γάρ ὁ δημευθεῖς τὸν τελευτήσαντα. οὐκοῦν, εἰ μεροκή γένηται δημευσις, οἷον ἐπὶ τοῦ Ιουνίου δὲ βι πριβάτα, οὐ το τοτον ὑπεισαπει τοῦ αὐτῷ ὑποπεσόντος, συνέστηκεν οὐδὲν ἡττον ἡ κοινωνία.

f) κοινωνοῦ deest apud Fabr. habet Cod. Coisl. g) Ita Cod. Coisl. κοινωνοῦ deest apud Fabr. h) Cod. Coisl. περιώσιν. Recte. Fabr. περιέσιν. i) Cod. Coisl. habet μετὰ αὐτοῦ ἡν. τ. λ. k) In Cod. Coisl. praecedit θεμ. θ'. l) Ita Cod. Coisl. γενόμενος deest apud Fabr.

Et magis placuit, per utrumque recte solvi societatem, nisi specialiter prohibui. Potest autem socius non solum mihi, sed etiam procuratori meo renuntiare, quod et Servius, ut Alfenus referit, verum esse ait. Sed ab arbitrio meo pendet, utrum ratam habere velim renuntiationem procuratori meo factam, necne. Et renuntiatione quidem procuratori meo facta, ego desino socio actione pro socio eorum nomine, quae postea sequuntur, teneri. An autem is, qui renuntiavit, eadem libertate fruatur, in arbitrio meo est. Nam si contentus sim renuntiatione, neque ille in id, quod interest, pro socio mihi tenetur, sicuti non teneretur, si non procuratori meo, sed mihi ipsi directe renuntiasset.

Cyrilli. Per alium recte renuntiamus. Procurator, cui hoc specialiter mandatum est, et qui generale mandatum habet nec specialiter renuntiare prohibitus est, recte renuntiat. Si procuratori socii vel etiam ipsi socio renuntiaveris, ipsum a te liberas: tu vero non liberaris, donec ratum ille habuerit.

16) procurator] Procurator recte renuntiat. Quaere lib. 8. tit. 2. cap. 79. cuius initium, Maritus.

Morte unius socii omnis societas solvitur, licet plures socii supersint: nisi ab initio aliud quid convenerit¹⁷⁾: nec heres eius succedit. Quae tamen ex re communi quae sita sunt, item dolus et culpa in eo, quod ex ante gesto pendet¹⁸⁾, tam ab herede¹⁹⁾, quam heredi a reliquis praestatur.

17) aliud quid convenerit] Forte ut mortuo uno nihilominus inter superstites maneret societas.

18) ex ante gesto pendet] In rebus communibus non divisis negligientiam et dolum, et quae postea quae sita sunt, et socius et heres agnoscent.

19) ab herede] Heres agit adversus socios eius, quod ex re communi quae situm est, vel doli vel negligientiae nomine.

Societas solvitur finito negotio, cuius causa contracta est. Quodsi unus decesserit ante inceptum negotium, et postea negotium perfectum sit, si quidem reliqui ignoraverint socii obitum, consistit societas: si vero sciverint, solvitur. Hac enim distinctione et in mandato utimur.

Societas²⁰⁾ ad arrogatorem²¹⁾ non transit. Arrogatus²²⁾ autem socius permanet, sicuti et filius emancipatus.

20) societas] Societas, sicuti ad heredem socii non transit, ita nec ad arrogatorem, ne invitus viro non omnino moribus meis convenienti socius fiam. Ipse tamen arrogatus socius permanet, quia etiam filiusfamilias, qui tecum societatem contraxit, et postea emancipatus est, socius esse non desinit. Utraque enim, arrogatio scilicet et emancipatio, minima est capitis deminutio. Nos autem didicimus, maxima tantum et media capitis deminutio societatem dissolvit. Etiam publicatio bonorum unius socii societatem dissolvit. Hoc autem tunc accipimus, quum omnia eius bona publicari contingat. Nam quia fiscus ad similitudinem heredis in bona eius succedit, ideo societas in suo statu permanere non potest. Nam is, cuius bona publicata sunt, mortuo similis est. Itaque, si bona pro parte publicata sint, ut ex Lege Iulia de vi privata, ex qua tertia bonorum eius, qui in Legem incidit, pars publicatur, nihilosecius societas consistit.

Κυρίλλου. Κοινωνία εἰς κληρονόμον οὐ παραπέμπεται, οὐτε εἰς ὀδρογάτωρον, ὁ δὲ νιοποιηθεὶς μέγει κοινώνος, ὥσπερ καὶ ὁ ἐμαγκιπατευθεῖς. Δημεύσει πάσης ονοίας λέγεται ἡ κοινωνία. εἰ δὲ θέλεις μαθέναι, ὑπὲρ ἣν πρὸ τῆς νιοθεύσας συνήλαξε, ζήτει βιβ. μέσ. τιτ. β. ιεφ. β. θεμ. β. μᾶλλον δὲ τὸ μανονικῶς εἰσημένον, ἐπὶ τούτων, ὅτι ταῦτα ἔχοντας φυσικὴν δόσιν ἀγωγὰς οὐ φέρειν ἡ μικρὰ κάπιτις δεμιονυτίων.

πρὸς υἱοθετήσαντα] Ἡτα μὴ ἄλλων γένωμαι κοινωνὸς ἀνδρὶ οὐ πατρώς τοῖς ἐμοῖς συμβαίνοντι τρόποις. ὁ δὲ νιοθετηθεὶς μέγει κοινώνος· ἐλαχίστη γάρ ἔστι καταστασεως ἐναλλαγῆ. [Sch. r. II. 37.]

ὅ δὲ υἱοθετηθεὶς] Ἔγρως γάρ πατραχοῦ, ὅτι μικρὰ κάπιτις δεμιονυτίων οὐ φέρειν τὴν κοινωνίαν.

Τοῦ ἑνὸς κοινωνοῦ εἰς ὀδόκληρον δημευθέντος λέγεται ἡ κοινωνία· ἀντὶ τεθνεῶτος γάρ ἔστιν.

Εἴ^{m)} τι λαθείσης τῆς κοινωνίας ὁ κοινωνὸς εἰς τὸ κοινὸν πρᾶγμα δαπανήσει, οὐκ ἔχει τὴν περὶ κοινωνίας ἀγωγήν, ἀλλὰ τὸ περὶ διαιρέσεως τῶν ἐπικοίνων διαποτήριον· μένει γάρ ἡ διαιρέσις καὶ μετὰ λέσιν τῆς κοινωνίας.

Εἴ τι] Ἐὰν μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς κοινωνίας δαπανήσω τι περὶ τὰ ἐπίκοντα πρᾶγματα, διὰ τῆς πρὸ σόκῳ ταυτῆς ἀπαιτεῖν οὐ δύναμαι τὴν ποσότητα· οὐδὲ γάρ ἐκ μελέτης πως ἀπὸ τοῦ κομμούντερος γένουτον ταῦτα συνέβη· οὐ γάρ τι διειλέχθην πρᾶγμα σέ. ἔξω δὲ τὸ κομμοῦντο διβιδοῦνδον, ἐν τῷ οὐ μονὸν τῆς διαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ τοῦ σωθῆσαι μοι ταῦτα τὰ δαπανήματα γενήσεται λόγος. εἰ καὶ τὰ μιλίστα γάρ ἡ κοινωνία διαλυνεται, ἀλλὰ οὐκ οὐκέτη ἐπίκοντα εἶναι τὰ πρᾶγματα καὶ εἰσότως ἐπὶ αὐτοῖς ἀρρώσται ἡ πρὸ σόκῳ.

Κυρίλλου. Οἱ μετὰ ἀπαγόρευσιν εἰς τὰ κοινὰ δαπανήσας κομμούντο διβιδοῦνδο ἔχει, οὐ πρὸ σοιοῦ.

Στεφάνου. Σημείωσαι, ὅτι τὰ μετὰ τὸ διαλυθῆναι τὴν κοινωνίαν εἰς τὰ ἐπίκοντα πρᾶγματα παρ^o ἑνὸς τῶν κοινωνῶν γενόμενα δαπανήματα οὐ διὰ τῆς πρὸ σόκῳ, ἀλλὰ διὰ τοῦ κομμούντο διβιδοῦντο ἀπαιτούνται.

Ἐὰν τὰ κοινὰ χρήματαⁿ⁾ παρ^o ἑνὶ τῶν κοινωνῶν ὥστι καὶ τινος^{o)} αὐτῶν ἀπεστή τι, μόνος ὁ ἔχων τὰ κοινὰ ἐνάγεται καὶ μετὰ ὑπεξαίρεσιν αὐτοῦ ἔκαστος εἰς τὸ κεχρεωστημένον αὐτῷ κατεῖ.

κοινὰ χρήματα] Ἐὰν τρεῖς ἢ καὶ πλείονες συστήσωται κοινωνίαν, οἵτις δε τῶν κοινωνῶν τὰ ἀπὸ τῆς κοινωνίας συναρθέντα χρήματα κοινὸν ἔχει παρ^o ἀντόφ. ἀλλοι δὲ τις ἐξ αὐτῶν τυχόντων ὑποτῆ^{p)} ζημίαν, οἵνων ἀδίκον πειθαρέες ἀγρανακτήσεως ὑποχοντος προσετιμηθῆ^{q)} ἐκατὸν νομίσματα, δύναται κινῆσαι καὶ αὐτοὺς τοῦ τὰ χρήματα ἔχοντος τὴν πρὸ σόκῳ καὶ ταυτῆς λαβεῖν τὴν ποσότητα. μετὰ δὲ ταῦτα πάντων κινούντων τὴν πρὸ σόκῳ ἡ λειπομένη ποσότης μετὰ τὰ δ. νομίσματα ἀναλόγως ἔκαστω μερισθήσεται.

† Εἰ γάρ πολλῶν ὄντων κοινωνῶν εἰς αὐτῶν κατέχει^{r)} τὰ κοινὰ χρήματα, ἐτερος, δὲ ἐξ οἰκείων δαπανήσει^{s)} εἰς τὰ κοινὰ πρᾶγματα, κατὰ μόνον τοῦ ἔχοντος τὰ κοινὰ χρήματα ὀφείλει κινέσαι, ὥστε ὑπεξαγρεθῆσαι τὸ κεχρεωστημένον αὐτῷ. καὶ τότε ἔκαστος ὑπὲρ τοῦ ἀνήκοντος αὐτῷ μέρους κινεῖται. [Sch. r. II. 37.]

† Τὰ τῆς κοινωνίας παρ^o ἑνὶ τῶν κοινωνῶν ἔσαν καὶ ὁ εἰς ἀδίκως ὑπεστη^{t)} ζημίαν παρ^o τοῦ ἀρχοντος, προστιμηθεὶς νομίσματα δ. ἀπαιτεῖ ταῦτα παρ^o τοῦ ἔχοντος^{u)} τὰ χρήματα. ὑστερος δὲ μετὰ τὴν ὑπεξαίρεσιν τούτων ἔκαστος ἀναλόγως ἐνάγει αὐτῷ. [Sch. r. II. 37.]

Ἐσθ^{v)} ὅτε καὶ μενούσης τῆς κοινωνίας κινεῖται ἡ περὶ αὐτῆς ἀγωγή· ὡς ἐπὶ δημοσίων τελῶν, ὅτε διὰ

Cyrilli. Societas ad heredem non transmittitur, nec ad arrogatorem. Arrogatus autem socius permanet, sicuti et emancipatus. Publicatione omnium bonorum societas solvitur. Si discere velis, quomodo res se habeat in contractibus, quos ante arrogationem filius iniit, quaere lib. 46. tit. 2. cap. 2. them. 2. magis autem id, quod regulariter de his dicitur, actiones, quae naturalem dationem continent, minima capititis deminutione non perire.

21) ad arrogatorem] Ne invitus socius siam homini non omnino moribus meis convenienti. Arrogatus autem socius manet: nam est minima capititis diminutio.

22) arrogatus] Ubique enim didicisti, capititis diminutione minima societatem non solvi.

Si unius ex sociis universa bona publicentur, L. 65. §.12. D. XVII. 2.

Si^{z)} post distractam societatem aliiquid in rem L. 65. §.13. communem socius impenderit, pro socio actionem non D. eod. habet, sed actionem communis dividendo: nam et post distractam societatem divisio rerum superest.

23) si post^{y)}] Si post distractam societatem aliiquid in res communes impenderim, id actione pro socio petere non possum. Neque enim consulto quodammodo ex communiter gesto hoc accidit. Nihil enim tecum disserui. Habeo autem communis dividendo iudicium, in quo non solum divisionis, verum etiam harum impensarum mihi servandarum ratio habebitur. Nam quamvis societas solvatur, tamen res communes esse non desierunt et merito earum nomine pro socio actio competit.

Cyrilli. Qui post renuntiationem in res communes impensas erogavit, communis dividendo actionem, non pro socio habet.

Stephani. Nota impensas post distractam societatem in res communes ab uno sociorum erogatas non pro socio actione, sed communis dividendo iudicio peti.

Si communis pecunia^{z)} penes unum sociorum L. 65. §.14. sit, et alicui eorum aliiquid absit, is solus, penes D. eod. quem pecunia communis est, convenitur, eoque deducto quisque eius, quod sibi debetur, nomine agit.

24) communis pecunia] Si tres vel etiam plures societatem contraxerint, unus vero sociorum pecuniam communem ex societate redactam penes se habeat, alter vero eorum damnum fortuitum senserit, verbi causa indignationem iniustum magistratus expertus mulcta centum aureorum affectus sit, adversus eum, qui pecuniam habet, pro socio agere et hanc summam consequi potest. Cum autem postea omnes pro socio agant, quantitas que deductis centum aureis superest, pro sua portione cuique distribuetur.

Nam si, quum plures socii sint, unus pecuniam communem habet, alter vero aliquid de suo in res communes impenderit, is adversus eum solum, penes quem communis pecunia est, agere debet, ut deducatur, quod sibi debetur. Et tunc quisque pro portione sibi competente agat.

Penes unum ex sociis erant res ad societatem pertinentes, et unus iniuria damnum a magistratu perpessus est, mulcta centum aureorum affectus. Petit eam pecuniam ab eo, penes quem pecunia communis est: qua deducta quisque eorum pro rata adversus eum agit.

Nonnunquam et manente societate^{z)} agitur L. 65. §.15. pro socio, ut in publicis vectigalibus, cum societate D. eod.

m) Cod. Coisl. έὰν — δαπανήσῃ. n) Cod. Coisl. πρᾶγματα. o) Idem Cod. τις αὐτῶν ὑποστῇ ζημίαν τινά, κατὰ μόνον ἐνάγει τοῦ ἀρχοντος τὰ κοινά. p) Fabr. κατά. Mutavi hoc in κατέχει, quia κατὰ nullum praebet sensum. q) Lege ἔχοντος. Fabr. ἀρχοντος.

τελῶν συνισταμένης τῆς κοινωνίας^{s)} καὶ ἄλλων διαιρό-
ρων συναλλαγμάτων^{t)} μηδενὶ συμφέρει λνθῆναι τὴν
κοινωνίαν. καὶ ὁ εἰς οὐκ ἀγει εἰς τὸ κοινὸν τὸ περιποιη-
θὲν αὐτῷ.

μενούσης κοινωνίας] Εἰ τὰ κοινὰ χρήματα εἰς τῶν
κοινωνῶν κρατεῖ, ἔτερος δὲ περιεστηται, καὶ αὐτοῦ ὀφεῖται
κινεῖν. Εστιν ὅτε καὶ συνισταμένης τῆς κοινωνίας ἀναγκαῖον
ἔστι κινεῖσθαι τὴν πρὸ σύκοιον ὥρᾳ ἐπὶ δημοσίου συστῆ-
τελεσι καὶ διαιρόφαν ἔνεκα συναλλαγμάτων, οἷον, ἐπειδὴ προσ-
χογοσαν ἡ καὶ κατέβαλλον ὑπέρ των ἡ καὶ δεδώκασσον ὁρα-
βωνας, οὐδὲν συμφέρει τῶν κοινωνῶν ἀναχωρεῖν τῆς κοινωνίας.
καὶ ἐπειδὴ τὸ ἐντεῦθεν συναγένετον περιόδος ἔστι παρὰ τῷ ἐνι,
διὰ τοῦτο καὶ κινεῖται ἡ πρὸ σύκοιον, ὡς εἰς εἰς μέσον ἐνεχθῆται
τοῦτο καὶ μεσούθην μεταξὺ ἡμῶν, ἐπὶ τῷ τούτης τῆς κοινωνίας
ἐντεῦθεν ἀποπληρῶν χρείας.

διὰ τελῶν^{u)} ἀνωνύμου. Ἀνόγγωθι τὴν ἀρχὴν τοῦ παρόν-
τος διγένετον καὶ τὸ ἔβδομηρον τέταστον.

L. 65. §. 16. *Ανομένης τῆς κοινωνίας ἑπεξαιρεῖ ὁ κοινωνὸς*
D. XVII. 2. *τὴν προσκα τῆς αὐτοῦ γαμετῆς.* εἰ δὲ προελύθη ὁ γάμος,
τῇ ὀρισμένῃ προθεσμίᾳ ἡ προίξ ἀποδίδοται.

λυομένης τῆς κοινωνίας] Συνεστησάμην μετὰ Προ-
μου κοινωνίαν τουτόσουν βούλογον. ὑπεδεξαμπτὶ προσκα παρό^{v)}
τῆς ἐμῆς γαμετῆς, μετὸν χρόνον τὸν διελύθη ἡ κοινωνία συνε-
στῶτος ἔτι τοῦ γάμου. καὶ ἐξαγετον ληφομαι τὸ προῖκα τῷ
ἀναδεξασθαι ἀνέχονται^{w)} τὸν βαρόν τοῦ γάμου. εἰ δὲ μετὰ τὴν
λύσιν^{x)} τοῦ γάμου ἡ κοινωνία διαλυθῇ, ληφομαι μὲν καὶ οὐτας
τὴν προῖκα καὶ ἐξαγετον, ἀλλὰ οὐν ἀπὸ ἐντεῦθεν^{y)} ἡδη, ἀλλὰ
καὶ ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἐν ὧ^{z)} ταύτη τὸν ἀναδίδονται ἀναγκαζομει
τῷ ἐμαυτοῦ γαμετῆ, οἷον, μετ^{z)} ἐγινόντων^{z)} κατὰ τὸν σχεδιον
δοκον^{z)} τῆς λύσεως τοῦ γάμου. εἰ δὲ καὶ ἐκεῖνον τὸν χρόνον,
ἐν ὧ διαγεῖσθαι τὴν κοινωνίαν συνέβανεν, ἐν τοιαντῇ τάξει
τὰ τῆς προσκα a) ἦν, ὡς δηλον εἴναι, πᾶσαν ἡ καὶ
μέρος αὐτῆς εἰς κέρδος χωρεῖν τοῦ ἀνδρός, ὁ ἀνὴρ ταύτην οὐ
ληφειται, ἀλλὰ κοινὴ γενησεται τῷ κοινωνῷ. [Sch. s. II. 37. sq.]

Κυρίλλου. Εἰ εἰς τῶν κοινωνῶν γνωματα ἔχει, λυομένης
τῆς κοινωνίας ἑπεξαιρεῖ τὴν προῖκα. εἰ δὲ ἐλυθῇ ὁ γάμος,
μετὰ ἐνιαυτῶν ἀπαυτεῖ αὐτην. εἰ δὲ κάποιος ἀπέβη, μερίζονται
τὰ ἔξ αυτης.

Στεφάνου. Οὔτε, καὶ εἰώθασιν οἱ κοινωνοὶ λυθεῖσθαι τῆς
κοινωνίας ὀλλήλοις περὶ τῶν ἡρημάτων κερδῶν ἀσφαλίσεσθαι,
ὅμως ἐπὶ τοῦ ὑποκειμένου θέματος μόνος ὁ τὴν γαμετὴν ἔχων
καὶ ἐξαγετον λαμβάνει τὴν προῖκα, ὡς καὶ μόνος φέρων τὰ
βάρη τοῦ γάμου.

ώρισμένην προθεσμίαν] Τὰ μὲν αινητὰ ἐντὸς ἐνιαυτῶν
παρέχεται, τὰ δὲ ἀκίνητα παραχγῆμα.

† Ζήτει βιβ. μβ. τιτ. γ'. κεφ. να'. καὶ νθ'. καὶ μζ'.
ζήτει, ποια ἔστιν ἡ προθεσμία ἡ ἐνδημένη περὶ τῆς καταβολῆς
τῆς προῖκας, καὶ βιβ. κδ'. τιτ. α. κεφ. κα. θεμ. γ. περὶ δὲ τῆς
ταυτεός αὐτῆς ἀποδοχῆς ζήτει βιβ. κδ'. τιτ. ε. κεφ. ιδ'. δροιως
δὲ καὶ περὶ τοῦ ὀρισμένου παιδον τῆς καταβολῆς τῆς προῖκας
ζήτει βιβ. μδ'. τιτ. ζ'. κεφ. α'. πότε ὁ ἀνὴρ τὴν προῖκα διὰ
συμφώνου καὶ πότε οὐ διναται κερδαίνειν, καὶ συμφωνήσῃ,
ζήτει βιβ. κδ'. τιτ. ε. κεφ. κδ'. [Sch. t. II. 38.]

L. 66. *ξδ'. Γάιος^{b)}.* Εἰ δὲ πᾶσα ἡ μέρος αὐτῆς ἐκερ-
D. eod. δάνθη, διαιρεῖται εἰς τοὺς κοινωνούς.

εἰ δὲ δεῖ^{c)}. Τοῦ αὐτοῦ^{c)}. Τὶ γάρ ὅτι συνεφωνήθη, τελευτὴ
τοῦ γνωμένου τοῦ γάμου, κερδάναι τον ἀνδρον ἡ πᾶσαν
τὴν προῖκα, ἡ το μέρος αὐτῆς, καὶ ἐτελεύτησεν ἡ γνή;

L. 67. pr. *ξε'. Παῦλος^{d)}.* Ἐὰν συναινέσθαι τῶν λοιπῶν ὁ
D. eod. εἰς πωλήσην πρᾶγμα κοινόν, ἡ τιμὴ διαιρεῖται πρὸς τὸ
κοινόν, ὥστε μηδὲν ξημαθῆναι μόνον, εἰ τὸ πρᾶγμα
ἐκνικηθῇ^{e)}, ἀσφαλίζομένων αὐτῶν περὶ τοῦ ἀξημονοῦ

s) Ita Cod. Coisl. verba συνισταμένης τῆς κοινωνίας desunt apud Fabr. t: Cod. Coisl. ὅτε μηδενί. u) παρὰ deest apud Fabr. v) Fabr. ὡς ἀνεξόμενος. w) Fabr. διάλυσιν. x) Fabr. non ἀπ' ἐντεῦθεν, sed ἐντεῦθεν. y) Fabr. ἀλλ' ἐν ὧ χρόνῳ. z) Hactenus hoc Scholium etiam apud Fabrotum legitur. Est Schol. s. T. II. p. 37. edit. Fabrot. Reliqua sunt e Cod. Coisl. a) In Cod. Coisl. spatium vacuum est. b) Cod. Coisl. ξε'. Γάιος. Fabr. ξε'. c) Ita Cod. Coisl. Quis autem intelligendus sit, ex antecedentibus non appetet. Fortasse Stephanus est. d) Cod. Coisl. ξε'. Παῦλ. Fabr. ξε'. e) Cod. Coisl. loco verborum πρὸς — ἐκνικηθῇ habet: διαλυμένης τῆς κοινωνίας ἀσφαλίζομένων τιτῶν περὶ τοῦ ἀξημονοῦ η. τ. λ.

propter vectigalia²⁶⁾ et alios varios contractus coita, neutri expedit, societatem distrahi. Nec unus confert in medium, quod ipsi quaesitum est.

25) manente societate] Si penes unum ex sociis pecunia communis sit, alteri autem aliquid debeatur, hic adversus illum agere debet. Interdum etiam manente societate necesse est pro socio agi, veluti, quem vectigalium et variorum contractuum causa societas contracta sit, verbi causa, quia solverunt pro quibusdam vel etiam pignora dederunt, nulli sociorum expedit, recedere a societate: et quia lucrum inde collectum penes unum sociorum est, ideo pro socio agitur, ut lucrum in medium conferatur interque nos dividatur, ut necessitates societatis inde impleantur.

26) propter vectigalia] Innominati. Lege initium huius digesti et digestum 74.

Distracta societate²⁷⁾ socius dotem uxoris suae praecepit: si vero antea sit solutum matrimonium, statuta die²⁸⁾ dos redditur.

27) distracta societate] Cum Primo societatem omnium bonorem contraxi. Dotem ab uxore mea accepi. Post tempus quoddam societas constante adhuc matrimonio dissoluta est. Dotem praecipiam, ut consequar eam ad ferenda matrimonii onera. Si vero soluto matrimonio societas distracta sit, dotem quidem praecipiam, nec tamen confessim, sed eo tempore, quo eam uxori meae reddere compellor, hoc est, post annum inde a soluto matrimonio, ut hodie obtinet. Si vero eo tempore, quo societatem distractri contigit, eius conditionis dos erat, ut certum esset, eam vel totam vel partem eius lucro mariti cessuram, maritus eam non accipiet, sed cum socio dos communicabitur.

Cyrilli. Si unus ex sociis uxorem habet, soluta societate dotem praecepit. Si vero matrimonium ante societatem solutum sit, post annum dotem petit. Si vero casus contigerit, quo dotem lucraretur maritus, dos inter socios distribuitur.

Stephani. Itaque, licet socii soluta societate de lucro pendente sibi invicem cavere soleant, tamen casu proposito solus socius, qui uxorem habet, dotem praecepit, quia solus quoque onera matrimonii sustinet.

28) statuta die] Res mobiles intra annum reduntur, immobiles statim.

Quaere lib. 42. tit. 3. cap. 51. et 59. et 46. Quaere,
quale sit tempus reddendae doti statutum. Et lib. 29.
tit. 1. cap. 21. them. 3. De dote autem prius, quam
statutum est, reddita quaere lib. 29. tit. 5. cap. 14.
Similiter et de tempore reddendae doti statuto quaere
lib. 44. tit. 7. cap. 1. Quando maritus dotem per pactum
lucrari possit, quando non possit, licet de eo pactus sit,
quaere lib. 29. tit. 5. cap. 25.

LXIV. Gaius. Si vero^{c)} tota dos vel pars eius lucro mariti cedat, inter socios dividitur.

I si vero^{c)} Eiusdem. Quid enim si convenerit, ut mortua in matrimonio muliere, vel tota dos vel pars eius lucro mariti cederet, et mulier mortua est?

LXV. Paulus. Si unus consensu reliquorum rem communem vendiderit¹⁾, pretium dividitur, eique reliqui de indemnitate cavent²⁾, ne solus damnum sustineat, si res evicta sit, vel praestant indemnitatē,

ἢ καὶ διδόντων, ἐὰν ἡδη δὲ πωλήσας ἔχηματο· εἰ δὲ χωρὶς ἀσφαλείας παράσχῃ τὸ τίμημα, τὸ μέρος τῶν ἀπορούντων ἐπιγυνώσκουσιν οἱ λοιποί.

Ἐὰν — πωλήσῃ] Πρόμος, σεκοῖρδος, τέρτιος, κοινότος συνεστήσαντο κοινωνίαν. συνιανέσσει πάτων ὁ Πρόμος ἐπίκουον ἐπώλησε πρᾶγμα εἰς τετρακόσια νομίσματα. διαισθῆται τοῦτο χῷ μεταξὺ τῶν κοινωνῶν διαλογεῖνται τῆς κοινωνίας. δὲ μέροις ἔκαστον ἀσφαλείας ὑπεκθέσθαι τῷ Πρίμῳ, ὡς, εἰ συμβῇ ἐκδικηθῆναι τὸ πρᾶγμα καὶ τὰ προφάσει τῆς τοιαύτης πράξεως ὑποτῇ ἔχειν, ὥστε αὐτῷ πάτες θεραπεύουσαν τὴν ἔχειν. εἰ δὲ συμβῇ, τὸν Πρόμον καθ' οἰονδήποτε τρόπον τηρούμαντι μὴ λαβεῖν καντίονα, καίτοι μετα ταῦτα δὴ τῷ ὄγοροι, συμβῇ δὲ τυχὸν Κοινότον ἀπορούν, εἴναι, ἔποντας, εἰς ὅπερ δίνονται Κοινότος ἀπατηθῆναι, διὰ τὴν ἀπορίαν ἐκ τῶν ἄλλων αὐτῶν ἀπονέσται. καὶ φρονὶς ὁ Πρόκλος, καὶ τὸ δὲ ἀπορίαν ὑφ' ἐνὸς τῶν κοινωνῶν οὐ δινάμενον καταβληθῆναι, τοὺς λοιποὺς τούτοις βαρύνειν διὰ καλλιστον λογισμὸν. εὐλόγον γάρ ἔστι, τοὺς κοινωνὰς συστηματίους κοινῶς καὶ ἔχειν ἀπέγνωσκεν.

Ἐδὲ εἰς τῶν κοινωνῶν πρᾶγμα πωλήση συνιανέσσει πάντων, τὸ τίμημα μερίζονται. πάτες παρέχονται οὐτῷ καντίονα περὶ τὸν ἀγοραστήν. εἰ δὲ ἡδη ἔχηματο, καὶ τοῦτον καὶ τοῦτον καὶ οἱ ευπόροι υπέρ τῶν ἀπόρων κατέχονται.

Στεφάνου. Εἰ γάρ παρὰ γνώμην αὐτῶν πέποικε, τότε τὴν ἐπὶ τῷ οἰκείῳ μερεὶ δεσποτεύειν μόνον καταφέρει ἐπὶ τὸν ἀγοραστήν. οὔτε γάρ δύναται τις τῶν κοινωνῶν πλέον ^{f)} τὸν οἰκείον μέρος ἐκποιεῖν εἰτε ἐφ' ἔτερον μετατιθέναι, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ τὸ τίμημα συνεισφερεῖν, οὐδὲ καντίονα ἔλαβεν.

ἀσφαλιζομένων] Οἶμαι, τὴν ἀσφαλείαν ταῦτην ἔγγυητῶν γνωσθεῖ. εἰ γάρ συμβῇ ἴωσι, πάτες ἀπορεῖν τοὺς κοινωνούς, τί ὑφεληθεσται απὸ τῆς ψιλῆς ἀσφαλείας ὁ πεποικῶς τὸ κοινόν πρᾶγμα γνῶμη τῶν λοιπῶν; δηλογίουν δὲ εἰς ταῦτην τὴν ἔννοιαν ἀπὸ τοῦ λύτρου, τοῦ παρόντος τίτλου ἐπάγοντος ἐπὶ πασῶν τῶν κατῆ πάντες ἀγωγῶν, ἔνθα ἡρτημένα εστὶ τὸ κέρδος καὶ ἡ ἔχειν, ἀσφαλείαν δίδοσθαι, καὶ γάρ καὶ ἡ τοῦ ἀγοράτου ἀπατητος ἐνθετὸν ἐστὶν ἡρτημένη, ἀπατεῖται ὁ ἀητορόμος ἔγγυητας παρὰ τῶν ληγυτόρων. Σχληγοῦνται, τὸν ἀπατηθέντα μεχρις εὐποίας κοινωνῶν καὶ θάλατθέντα παχὺ τὸ νόμον, περὶ μελλοντος εὐποίας ἔγγυας ἀπατηθῶν, καὶ τυχὸν μὴ εὐπορούντων ἔγγυητον, σκυλιοῖς μὲν ὑποτίττειν, καὶ κανδυνευεῖν ἐτεῦθεν, καὶ τὸν κατεύθεντας αὐτὸν εἰς εὐποίας ἐκπλίτειν. Τοις γάρ δὲ μέλλων ἔγγυασθαι τοιτοῦ ἔχητος ὑπέρ τοντοῦ μισθοῦ, ἐντινθα ροῦν μέλλοντες λαβεῖν τὸ τίμημα οἱ κοινωνοὶ εὐρησσονται δικαῖοις τὸν διδότα της ἡρτηντες ἔγγυας. πολλὴ δὲ διασορά, ἔνθα τις ἐλευθεροῦται καὶ ἔνθα τις μέλλει λαβεῖν. Όμως, τῆς ἡμετέρας ἐννοίας τοῦτο διερμηνευούσης εἴπερ τις ἐπειγόντης κρείττον, ἔκεινα δὲ προσεκτέον.

μέρος ἀπορούντων] ^{f)} Ωρετε τὴν δύο ἀπόρων εὑρισκομένων τὴν ὑπέρ τοντοῦ ἔχειν οἱ λοιποὶ γνωσθῶσιν, τουτέστι, διδόντων. εὖλογον γάρ ἔστι, τοὺς κοινωνούς καὶ τὴν ἔχειν καὶ τὸ κέρδος ἐπιγυνώσκειν. [Sch. u. II. 38.]

Ἐὰν δὲ μὴ πάντων τῶν πραγμάτων κοινωνὸς τὰ κοινὰ χρήματα δανείσας λάβῃ τόκους, κοινοποιεῖ αὐτούς, εἴπερ δινόματι τῆς κοινωνίας ἐδάμνεισον· οὐ μὴν ἐὰν ιδίων δινόματι, ὡς ἐπὶ τῷ κεφαλαίῳ ἐγκυρωνεύειν.

Ἐὰν — λάβῃ τόκους] Πολλοὶ τινες συνεστήσαντο κοινῶναν ἐπὶ ἐμπορίᾳ τινὶ ἐν τῶν ἐντεῦθεν προσγενομένων συνέβη ἵκανον συναγθῆται χρωνίον. εἰς τῶν κοινωνῶν τὸ ἐπίκουον λαβὼν χρυσοὺς ἐδάμνειν καὶ τόκους ἔλαβε. τούτες τοὺς τόκους κοινῶν πάτερων γενέσθαι δεῖ, τρίκα μὴ δινόματι οἰκείων αὐτοῦ μόνους τοὺς τόκους ἀποκεδάνειν, ἐπειδὴ καὶ ἡ ἀπορία τοῦ δανεισμένου αὐτὸν ἐσφύει. εἰ δὲ πολλῶν οὐτων κοινωνῶν εἰς αὐτὸν ἐποίησεν γενεσάματα δαπανήματα περὶ τὰ κοινά πρᾶγματα, διὰ τῆς πρὸ σόκοι ταῦτα λήψειν μετὰ τόκων, εἰ τυχὸν δανεισμένος παρὰ τινος ἐπὶ τοιούς ἐδαπάνησε. εἰ δὲ καὶ οὐκούσει δεδωκεν χρήματα, δίκαιοί ἔστι, τοσούτους αὐτὸν

si venditor iam damnum passus sit. Sed si pretium sine cautione praestiterit, portionem eorum, qui solvendo non sunt ³⁾, reliqui agnoscent.

1) si — vendiderit] Primus, Secundus, Tertius, Quartus societatem coierunt. Omnia consensu Primus rem cōmūnem vendidit quadringentis aureis. Eam pecuniam inter socios soluta societate dividi oportet. Quisque tamen eorum Primo cavere debet, se, si rem vindicari eiusdem venditionis nomine Primum damno affici contigerit, pro rata ei damnum resarciturum. Quodsi Primo quoquo modo non cautum sit, is autem postea rem emtori tradiderit, Quartus autem non sit solvendo, quaerimus, possitne id, quod a Quarto peti potuisse, propter inopiam eius a reliquis per Primum exigi. Et Proculus ait, eo, quod propter inopiam ab uno sociorum solvi nequeat, reliquos onerari, propter optimam rationem. Aequum enim est, eos, qui societatem coierunt, et lucrum et damnum communiter agnoscere.

Si unus sociorum rem consensu omnium vendiderit, premium inter se dividunt, eique omnes de indemnitate carent. Quodsi damnum iam passus sit, adversus eos agit, et, qui solvendo sunt, pro his, qui solvendo non sunt, tēnentur.

Stephani. Nam si contra voluntatem eorum vendidit, tunc suae partis dominium tantum ad emtorem transfert. Neque enim unus ex sociis plus sua parte alienare vel ad alium transferre potest, ideoque nec premium constituit, nec ei cautum est.

2) c a v e n t] Hac cautione fideiussoriam intelligi puto. Nam si fortasse omnes socios non esse solvendo contingat, quid nuda re promissio proderit ei, qui rem communem reliquorum voluntate vendidit? Adducor autem ad eam sententiam cap. 39. huius tituli, quo dicitur, in omnibus bonae fidei iudiciis, si lucrum et damnum adhuc in suspeso sint, cautionem praestari. Nam etiam, quum legati petitio adhuc pendet, legatarii cautionem per fideiussores ab herede exigunt. Durum videbatur, a socio, qui in quantum facere potest, condemnatur, et cui leges favent, futurarum facultatum nomine fideiussores exigi, eumque, si forte fideiussores solvendo non sint, ad incitas redigi et eorum, quae ei ad vitam sustentandam relata sunt, periculum facere. Fortasse enim is, qui fideiussurus erat, pro fideiussione mērcem postulabat. Hic igitur socii premium consecuturi invenient eum, qui satisdet, si fideiussores postulent sibi dari. Multum autem interest, utrum quis liberetur an consecuturus aliquid sit. Si tamen quis melius quid excoxitaverit, quam sententiam nostram hoc interpretantem, ad illud spectandum est.

3) portionem eorum, qui solvendo non sunt] Ideoque si duo socii solvendo non sint, damnum pro iis reliqui agnoscent, id est, praestant: nam ratione congruum est, ut socii et damnum et lucrum agnoscent.

Si non omnium honorum socius pecunia com- L. 67. §. 1.
muni foenori data usuras perceperit ⁴⁾, eas commu- D. XVII. 2.
nicat ⁵⁾, si societatis nomine foeneraverit: non etiam si suo nomine ⁶⁾, cum sortis periculum ad eum pertineat.

4) si — usuras perceperit] Plures societatem negotiationis alicuius causa coierunt. Ex his, quae inde quaesita sunt, multum pecuniae redactum est. Unus sociorum pecuniam communem foeneravit et usuras percepit. Usuras tunc communicari oportet, quum non suo nomine eas lucrat sit, quia alioquin inopia debitoris periculo eius est. Quodsi ex pluribus sociis unus necessarias impensas in res communes fecerit, actione pro socio cum usuris eas consequetur, si impensas fecit pecunia sub usuris mutua ab aliquo accepta. Sed et si de suo pecuniam dederit, aequum est, tantas eum im-

f) In Cod. Coisl. deest πλέον. Sed necessario inserendum est. Nam suam partem alienare socius potest, praeter eam autem nihil.

προφάσσει τῶν δαπανηθέντων λαβεῖν τόκους, ὅσους ἡδύνατο λαβεῖν ἐτέρῳ δανείσας χρυνίον.

κοινοποιεῖ] Κυριλλον. Εἰς τῶν μὴ τουτόφουμ βούρόνυμι κοινωνῶν τὰ κοινὰ νομίσματα δανείσειν, εἰ μὲν κοινῶ δύναμιται, συνεισφέγει τόκους, εἰ δὲ ἔδιψ, οὐ συνεισφέγει, ἐπειδὴ καὶ μόνος κανύνεται. ἀν δαπανᾶ δὲ κοινωνός, τόκους ἀπαιτεῖ, εἰ τόκους παρέχει ἢ ἡδύνατο τόκους λαβεῖν.

Στεφάγον. Θέει, ὅτι ἁδαπανήθη τὰ νομίσματα παρὰ τοῦ δαπανημένου, ἐπειδήπερ οἶντες τὸ ἐπὶ τῷ μέρει τῶν κοινωνῶν συστῆται δάνειον. τούτο, δὲ ἐνταῦθα ομηλεύσαται, ὅτι τὸ δάνειον οὐκ ἔστι συγχρησθεῖν. ἡ γὰρ ὡς συγχρησθεῖν τόκους αὐτῶν ἀπῆτεο.

ἰδιώ ὁρόματι] Τοῦ Ἀγωνύμου. Τὸ αὐτὸν ἐπὶ προκοποῦστωδος τῷ προδαλβοῦτι τιτ. διγ. 7.

Στεφάγον. Ήστε, εἰ μὲν μετέχουσιν οἱ κοινωνοὶ τὸν τῶν γραμματείων ἑπτηγάνου κίνδυνον, ἀνάγκη ἔστι, συνεισενεχθῆναι αὐτοῖς καὶ τοὺς τόκους κατὰ τὸ εἰδημένον ἐν τῷ δὲ τοτεῖλα μονοθήβλῳ τιτ. 7. περὶ πουπίλλου, τὸν τόκογ, ὅσον δὲ ἐπίποτος ἔλαβεν, ὃς εἰς τὸν κίνδυνον κατέρχεται τὸν γραμματείων, οὐ καταδέχεται 8). οἱ κοινωνοὶ τόκους οὐκ ἀπαιτοῦσιν, εἰ μὴ μόραν ποιήσῃ· καὶ τοῦτο εἰκότας· ἡ γὰρ πρὸ σόμο ἀγωγὴ τον τοῦ περιφαλίου ἡ ἀπὸ μόρας, ἡ ἀπὸ συγχρησίας ἀπαιτεῖ μὴ θεματίζει δέ, τὸν δανείσαντα κοινωνὸν μόραν ἀσάντως τοῦτο ἦτοι αὐτὸν δανεισθεῖν τι δρειλόμενον πεποικότα· ἡ γὰρ ἄν μόραν ποιήσας ἐπὶ τῷ περιφαλίῳ τὸν ἀπὸ μόρας ἀπῆτεο τόκον.

† Ζήτει κεφ. ια'. θεμ. ι. τιτ. ιδ. β... καὶ βιβ. κγ'. θεμ. γ'. κεφ. ιγ'. Σημείωσις, ὅτι τὸ δανεῖσαν οὐκ ἔστι συγχρησί· ἡ γὰρ ἀν κοινωνοῖς διδοῖ τὸν τόκον, ὡς βιβ. κγ'. τιτ. γ. κεφ. α. θεμ. β'. [Sch. x. II. 38.]

L. 67. §. 2. Ἐὰν ἀναγκαίως δὲ εἰς τῶν ἔδων δαπανήσῃ, **D. XVII. 2.** λαμβάνει καὶ τόκους διὰ τῆς ἐπὶ τῇ^{b)} κοινωνίᾳ ἀγωγῆς. τι γὰρ ὅτι ἐπὶ τόκοις δανεισθεῖνος ἔδωκεν ἡ δανείζων ἡδύνατο τόκον λαβεῖν;

L. 67. §. 3. Οὐκ ἀλλως δὲ κοινωνὸς ἔως εὐπορίας καταδικά· **D. eod.** ζεται, εἰ μὴ κοινωνὸν ἑαυτὸν διμολογήⁱ⁾.

οὐκ ἀλλω] Οὐκ ἐτέρως ἐναγόμενός τις τῇ πρὸ σόμο, εἰς ὅσον εὐπορεῖ, καταδικάζεται, εἰ μὴ τούτο συνομολογηθῇ τὸ γεγενήθαι αὐτὸν κοινωνὸν.

Κυριλλον. Οἱ ἀρχούμενοι ἑαυτὸν κοινωνὸν εἰς διλόκηρον καταδικάζεται.

† Ζήτει βιβ. ι'. κεφ. κβ'. θεμ. γ'. δοκεῖ μοι ἔχειν τι διοικήτατον τὸ παρόν περιφάλαιον πρὸς τὴν ιη'. νεαράν, γητις κεῖται ἐν βιβ. κγ'. θεμ. α'. κεφ. ξ'. ἐνθα φρονί· εἰ δὲ τις τὴν ἀπαριθμήσῃ ἐπὶ αὐτῷ γενεθεῖται τῶν χρημάτων ὀργησαμένους, εἴται ὑπερθρον χρησατο καταβολαῖς παρὰ αὐτῷ γενομένας, τῷ τοιούτῳ μηδὲν ὄφελος εἴναι τῶν ταῖς ἀληθείαις καταβεβλημένον θεσπίζουμεν, ἀλλ ὀλόκληρον αὐτὸν τὸ κρέος ἀπαιτεῖθαι. οἷμα γάρ διὰ τούτο μὴ ἀκούεθαι τὸν ἀργησαμένον, οὐτι, ὃν οὐχ ὀμολόγητος δανεισθῆναι, πάσι φησιν υπερθρον ὡς χρεωστῆς καταβάλειν αὐτῷ; [Sch. y. II. 38.]

L. 68. pr. ἔξι^{c)}. Γάιος^{b)}. Οὐ δύναται πλέον τοῦ ἔδων μέρους **D. eod.** δὲ κοινωνὸς ἐκποιεῖν, καὶ πάντων τῶν πραγμάτων ἔστιν.

οὐ δύναται] Πολλῶν ὄντων κοινωνῶν ἔστιν εἰς πειραθῆ ἐπίκοινον πωλῆσαι πρᾶγμα, εἰ καὶ τουτόφουμ βονόφουμ εἰςν κοινωνοί, οὐ πλέον μεταφέρει τὸν οἰκεῖον μέρους.

ἐκποιεῖν] Κυριλλον. Οὔτε δὲ τουτόφουμ βονόφουμ κοινωνὸς ἐκποιεῖ πλέον τὸν μέρους αὐτοῦ.

L. 68. §. 1. Δόλον ποιεῖ εἰς τὸ ηττον εὐπορεῖν δὲ εἰς περιγραφὴν τῆς μελλούσης κινέσθαι ἀγωγῆς τὰ ἔδια δαπανῶν· οὐ μὴ δὲ δημονάμενος κτήσιοθαι καὶ μὴ κτάμενος.

δόλον ποιεῖ] Ἐπειδὴ εὐρήκαμεν, τὸν κοινωνόν, εἰς ὅσον εὐπορεῖ, καταδικάζεθαι, χοη̄ ζητῆσαι, πότερον οὐτος οπουδάξει δοκεῖ τὸ μὴ κταβάλειν τὸ διλόκηρον τῷ κοινωνῷ,

g) In Cod. Coisl. haec leguntur δὲ τόκος, δοσον δὲ ἐπινόσοπος ἔλαβεν, εἰς τὸν κίνδυνον κατέρχεται τῶν γραμματείων, οὐ καταδέχονται. Quod manifesto corruptum. h) τῇ habet Cod. Coisl. apud Fabr. deest. i) Fabr. διμολογή. Cod. Coisl. διμολογεῖ. k) Cod. Coisl. ηγ. Γάιος. Fabr. ξε. Γαι.

pensarum nomine consequi usuras, quantas pecunia alii mutuo data consequi potuisse.

5) **communicat]** Cyrill. Si unus ex sociis, qui non omnium bonorum socii sunt, pecuniam communem foeneraverit, si quidem communī nomine, usuras confert, si vero suo nomine, non confert, quia periculum eius solius est. Eorum, quae impedit socius, usuras petit, si eas dederit vel consequi potuisse.

Stephani. Finge, pecuniam ab eo, qui eam mutuam accepit, esse impensam, quum pro parte sociorum pecunia foenerari potuerit. Hoc quoque loco observa, communem pecuniam foenerare non esse, eam in suum usum convertere: alioquin eius nomine usuras praestaret.

6) **suo nomine]** Innominati. Idem de procuratore tit. praecedente, dig. 10.

Stephani. Itaque, si socii chirographorum periculum simul agnoscere volunt, usuras eis conferri necesse est secundum ea, quae libro singulari de tutela tit. 7. de pupilo dicuntur, qui usuras, quas tutor, qui periculum sortis fert, accepit, non consequitur. Socii usuras non exigunt, nisi moram fecerit: idque merito. Nam actione pro socio usurac sortis vel ex mora vel ex versione in usum proprium petuntur. Ne tamen fingas, socium, qui pecuniam foeneravit, moram fecisse, si his, qui ab eo mutuam pecuniam sumserunt, aliquid debeat: alioquin mora in sorte commissa usurae morae ab eo exigerentur.

Quaere cap. 11. them. 10. tit. 14. lib. ... et lib. 23. them. 3. cap. 13. Nota, pecuniam communem foenerare, non esse, eam convertere in proprios usus: alioquin socii usuras praestaret, ut lib. 23. tit. 3. cap. 1. them. 2.

Si unus ex sociis necessario de suo aliquid impenderit, pro socio actione usuras quoque consequitur. Quid enim, si sub usuris mutuatus dederit, vel usuras percipere potuerit, si ipse mutuum dedisset?

Non aliter^{j)} socius in id, quod facere potest, condemnatur, quam si se socium fuisse confiteatur.

7) **non aliter]** Non aliter quis, qui actione pro socio convenitur, in quantum facere potest, condemnatur, quam si se socium fuisse confiteatur.

Cyrilli. Qui negat, se socium fuisse, in solidum condemnatur.

Quaere lib. 9. cap. 22. tit. 3. Hoc caput simillimum quippiam habere mihi videtur cum Novella 18. quae lib. 23. tit. 1. cap. 60. posita est, ubi dicitur: Si quis, cum negasset, pecuniam sibi adnumeratam esse, poste utatur solutionibus a se factis, ne illi prosint, quae revera persolverit, sancimus, sed tota sors ab eo exigatur: puto enim, negantem ideo non audiri, quia, qui creditorem quempiam esse inficiatus est, quemadmodum postea solutiones ei a se quasi debitore factas allegabit?

LXVI. Gaius. Socius plus sua parte non potest^{k)} alienare^{l)}, etsi omnium bonorum socius sit.

l) **non potest]** Si ex pluribus sociis unus rem communem vendere tentaverit, etiamsi omnium bonorum socii sint, tamen non plus sua parte transfert.

2) **alienare]** Cyrilli. Neque socius omnium bonorum plus sua parte alienat.

Is dolo facit³⁾, quominus facere possit, qui bona sua in fraudem futurae actionis erogat: non etiam qui non acquisivit⁴⁾, cum acquirere posset.

3) **is dolo facit]** Quum didicerimus, socium, in quantum facere possit, condemnari, quaerendum est, utrum ille operam dare videatur, ne solidum socio sol-